

Influenseres personvernkrænkelser mot egne barn

- *Mangler influenserbarna beskyttelse?*

Kandidatnummer: 184

Antall ord: 14 912



JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10.05.2023

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	4
1.1 Kontekst og aktualitet.....	4
1.2 Problemstilling	6
1.3 Rettskilder	6
1.4 Avgrensninger	8
2. Grunnleggende prinsipper som problemstillingen aktualiserer.....	8
2.1 Barnets beste	8
2.2 Foreldreansvaret	9
2.3 Barnets med- og selvbestemmelsesrett	10
2.4 Retten til privatliv og personvern.....	11
2.5 Retten til privatliv og avveining mot andre kryssende hensyn	14
3. Barns rett til personvern etter personvernforordningen	15
3.1 Personvernforordningens anvendelse på deling av personopplysninger.....	15
3.2 Unntaket for «rent personlige eller familiemessige aktiviteter»	16
3.2.1 Gjelder unntaket ved publisering på åpen konto i sosiale medier?	16
3.2.2 Gjelder unntaket ved publisering på lukket konto i sosiale medier?.....	17
3.2.3 Unntaket gjelder ikke der det er kommersielt formål	18
3.3 Samtykke som behandlingsgrunnlag.....	18
3.4 Barns samtykkekompetanse	19
3.4.1 Hvilken lov regulerer barns samtykkekompetanse i personvernspørsmål	19
3.4.2 Har Datatilsynets praksis gitt grunnlag for en «personvernrettslig myndighetsalder»?	21
3.4.3 Har barn samtykkekompetanse i kraft av med- og selvbestemmelsesretten?	22
3.5 Særlig sensitive personopplysninger	24
3.6 Retten til å bli glemt	25
4. Foreldrenes samtykkekompetanse på vegne av barnet.....	26
4.1 Personvernforordningens regulering av spørsmålet.....	26
4.2 Hvilke rammer setter barneloven § 30 for foreldrenes samtykkekompetanse?	26
4.3 Hvordan begrenser barnets med- og selvbestemmelsesrett foreldrenes samtykkekompetanse?.....	29
4.3.1 Betydningen av barns samtykke til foreldrenes publisering	29
4.3.2 Barnets nektelseskompetanse	30

4.4 Balansering mellom barns rett til personvern og andre hensyn	31
4.4.1 Ytringsfriheten som grunnlag for å kunne publisere om egne barn	31
4.4.2 Kan hensynet til barnets øvrige interesser begrunne inngrep i personvernet?	33
5. Virkemidler for å forfølge personvernkrænkelser mot barn	34
5.1 Behovet for effektive rettsmidler	34
5.2 Hvilke sanksjonsmuligheter finnes i dag?.....	36
5.2.1 Adgang til å reise søksmål	36
5.2.2 Datatilsynets kompetanse	37
5.2.3 Retten til å bli glemt	38
5.2.4 Klage til barneombudet?	38
5.3 Har barn tilgang til tilstrekkelige virkemidler?	40
6. Forslag som kan styrke effektiviteten av barns personvern	40
6.1 Bør barneombudet få kompetanse til å motta klager fra barn?	40
6.1.1 Den danske barneombudsordningen	40
6.1.2 Bør barneombudet få tilsvarende kompetanse som Børnekontoret?.....	42
6.2 Styrking av Datatilsynet	43
6.2.1 Tydeliggjøring av Datatilsynets kompetanse til å slette opplysninger.....	43
6.2.2 Klargjøring av personvernregelverket.....	44
6.3 Avsluttende refleksjoner	45
7.Litteraturliste	46

1. Innledning

1.1 Kontekst og aktualitet

Influenser Monica Nyhus deler ofte bilder av barna med sine 143 000 følgere på Instagram.¹ Nyhus bruker også bilder av barna i sponsete annonseinlegg, og et eksempel er et innlegg som viser familien oppstilt foran peisen i like, sponsete pysjamaser. Influensere som deler barns personopplysninger på sosiale medier har de siste årene vært gjenstand for debatt. Debatten har nå fått nytt liv etter at representanter fra partiet Venstre la frem et lovforslag som skal styrke barns personvern på digitale flater.² Et av forslagene som ble fremlagt var et forbud mot at foreldre publiserer barns personopplysninger, inkludert bilder, for kommersielle formål på nett.³ Monica Nyhus har i etterkant uttalt at forslaget oppleves som et yrkesforbud, og er redd for at forslaget bare retter seg mot influensernes barn.⁴ Denne debatten gjør det aktuelt å vurdere hvilket materielt vern influencerbarn har mot å bli eksponert i sosiale medier av egne foreldre.

Sosiale medier er en integrert del av hverdagen. Alt fra bilder av hverdagslige øyeblikk til store begivenheter deles med familie, venner og bekjente på sosiale medier. En undersøkelse gjort av Respons Analyse på vegne av UNICEF Norge viser at 74 % av foreldre deler bilder av barna sine på sosiale medier.⁵ Ifølge undersøkelsen vil et barn i Norge i gjennomsnitt ha 1165 bilder av seg selv liggende på internett ved fylte 12 år.⁶ At foreldre publiserer egne barns personopplysninger på sosiale medier utfordrer barnets personvern, og omfanget av bildedelingen gjør at barns personvern er under sterkt press.

Utbredelsen av sosiale medier har også ført til at flere lever som influensere. En influencer, også kalt påvirker, er en person med et høyt antall følgere på en, eller flere sosiale medieplattformer, og som søker å påvirke sine følgere.⁷ Influenser-begrepet rommer alle personer med et større antall følgere, og vil omfatte alt fra profilerte politikere til klassiske influensere som Sophie Elise Isachsen. Flere influensere inngår også kommersielle samarbeid hvor de blir betalt av en annonsør for å promotere produkter ved å legge ut innlegg på sosiale

¹ <https://www.instagram.com/monica.nyhus/> (sjekket 27.04.2023)

² Dokument 8:81 S (2022–2023)

³ Dokument 8:81 S (2022–2023) s. 4

⁴ <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/oppleves-som-yrkesforbud/15383415/>

⁵ Unicef (2020). Undersøkelsen ble gjort blant foreldre i tidsperioden oktober og november 2019, og 504 foreldre svarte.

⁶ Ibid.

⁷ Steinnes og Teigen (2021) s.5

medier.⁸ Noen influensere bruker egne barn i reklamesamarbeidene, og dette fremstår problematisk ettersom foreldrene får kommersielle insentiver for å eksponere barnet på sosiale medier.

Det er også andre trekk ved influensere som gjør at publisering av egne barns personopplysninger i større grad utfordrer barnets personvern. Influensere har et høyt antall følgere, og barnets personopplysninger spres så langt utenfor den private sfære at man mister kontroll over viderefremføring av opplysningene. Dersom barnet i ettertid ønsker at opplysningene fjernes, vil ikke det å slette opplysningene være en garanti for at de er borte fra internett.⁹ Det er problematisk for personvernet at barnet mister råderetten over egne personopplysninger.

Noen influensere eksponerer også barna sine i stort omfang på sosiale medier. Om foreldrene hyppig deler informasjon om barnet, blir det mulig å pusle sammen et helhetlig bilde av barnet. På denne måten bestemmer foreldrene i realiteten barnets identitet for omverdenen, og det er en risiko for at barnet overhodet ikke kjenner seg igjen i denne identiteten. Det er problematisk at barnet fratras muligheten til å skape sin egen identitet. En innvending mot denne argumentasjonen er at foreldre uansett bestemmer mye av identiteten til yngre barn, for eksempel gjennom barnets klær og frisyre. Det er ikke til å unngå at en jente kledd i rosa gir assosiasjoner i retning «prinsesse-jente», og foreldrenes klesvalg bidrar på denne måten til å forme barnets identitet. Som påpekt av Grønvold og Hendis, vil imidlertid klær og frisyre i «virkelighetens verden» bli kombinert med barnets personlighet og oppførsel. På denne måten er barnet i større grad deltakende i hvordan andre oppfatter barnet, enn om barnets identitet er begrenset til bilder og omtale på foreldrenes Instagram.¹⁰

Omfattende eksponering av barnet, til et stort antall følgere, medfører også at barnet risikerer å bli gjenkjent i offentligheten. En influencer har selv tatt et reflektert valg om å dele egen hverdag på sosiale medier. Det er ikke sikkert at barnet ønsker å eksponere seg selv på tilsvarende måte når de er store nok til å vurdere konsekvensene av et slikt valg. Om barnet allerede er kjent i offentligheten som følge av foreldrenes eksponering, blir barnet i realiteten fratatt dette valget.

⁸ NOU 2022: 11 s.179

⁹ Grønvold og Hendis (2014) s.91-92.

¹⁰ Grønvold og Hendis (2014) s.11

1.2 Problemstilling

Tema for oppgaven er barns personvern der influensere deler bilder og andre personopplysninger om egne barn på sosiale medier. Oppgavens problemstillingen er om barn har tilstrekkelig materielt vern mot influenserforeldre som utfordrer og gjør inngrep i deres rett til personvern. I den grad barn materielt sett er beskyttet, vil oppgaven ta for seg om barn har tilgang til tilstrekkelige virkemidler for å forfølge og stoppe personvernkremler.

I punkt 2 presenteres prinsipper som er sentrale for vurderingene som gjøres i oppgaven. I punkt 3 gjennomgås den personvernrettslige reguleringen, og det drøftes hvilket vern reguleringen gir barnet mot at foreldre publiserer deres personopplysninger. Et sentralt spørsmål i denne sammenheng er om, og eventuelt når, barn får samtykkekompetanse på personvernfeltet. I punkt 4 drøftes grensene for foreldrenes samtykkekompetanse på vegne av barnet til å dele personopplysninger om egne barn.

I punkt 5 gjennomgås barns behov for, og tilgang til, virkemidler for å stoppe personvernkremler utført av egne foreldre. Det vurderes også om barns tilgang til effektive virkemidler er tilstrekkelig, før det i punkt 6 foretas en vurdering de lege ferenda om tiltak som kan styrke barns tilgang til effektive rettsmidler på personvernområdet.

1.3 Rettskilder

Influensere som eksponerer egne barn i sosiale medier er et relativt nytt fenomen, og eksisterende lovgivning behandler ikke problemstillingen direkte. Rettskildebildet er preget av å være fragmentert, og man finner lovbestemmelser som indirekte regulerer problemstillingen i personvernlovgivningen, men også i barneloven¹¹ og vergemålsloven.¹² Personopplysningsloven¹³ gjennomfører EUs personvernforordning¹⁴ som inneholder regler om bruk av personopplysninger. Personvernforordningen er særlig relevant for oppgaven, og praksis fra EU-domstolen vil anvendes for å belyse bestemmelser i forordningen.

¹¹ Lov 8.april 1981 nr.7 om barn og foreldre

¹² Lov 26.mars 2010 nr.9 om vergemål

¹³ Lov 15.juni 2018 nr.38 om behandling av personopplysninger

¹⁴ Europaparlamentet og Rådets forordning nr.2016/679 av 27.april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF

Hvilket materielt vern barn har mot å bli eksponert av egne foreldre berører to grunnleggende menneskerettigheter. Retten til privatliv er nedfelt i Grunnloven ¹⁵ § 102, og barn er gitt en særlig rett til beskyttelse av privatlivet i Grunnloven § 104. Problemstillingen berører også retten til ytringsfrihet som er forankret i Grunnloven § 100. Av internasjonale kilder er spesielt Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (heretter EMK)¹⁶ og Barnekonvensjonen¹⁷ relevante for oppgaven. Etter menneskerettsloven ¹⁸ § 2 nr.1 og nr.4 er konvensjonene gjort til norsk lov, og konvensjonene skal ved motstrid gå foran norsk lov, jf. menneskerettsloven § 3. Retten til privatliv er nedfelt i EMK art. 8, mens ytringsfriheten er beskyttet i art. 10. Praksis fra den Europeiske menneskerettighetsdomstolen (heretter EMD) blir brukt der dette er relevant. Høyesterettspraksis viser at avgjørelser fra EMD har betydelig vekt som rettskilde.¹⁹ Barns rett til privatliv er også vernet av barnekonvensjonen art. 16. Bestemmelsene har grunnlovs rang, og vil sette rammene for barns rett til beskyttelse av sitt privatliv og personvern.

Barnekonvensjonen tar opp barns menneskerettigheter, og konvensjonen er ratifisert av 196 stater, noe som gir konvensjonen betydelig politisk og juridisk styrke.²⁰ Barnekonvensjonen overvåkes av FNs barnekomité, og komiteen uttaler seg om temaer i tilknytning til barnekonvensjonen. Uttalelsene heter «General Comments», og er ikke juridisk bindende, men vil ha stor vekt ved tolkningen av barnekonvensjonen.²¹ Barnekomiteen utgir også en oppsummerende rapport hvert femte år som viser status for hvordan Norge overholder konvensjonsforpliktelsene. Rapporten er basert på dokumentasjon som staten og organer som barneombudet, har fremlagt barnekomiteen.

Det finnes i dag lite rettspraksis på området, bortsett fra en dom som delvis belyser problemstillingen; HR-2019-2038-A. Saken gjelder det strafferettslige vernet av privatlivets fred, og dommen inneholder noen prinsipielle uttalelser om barns rett til privatliv i relasjon til egne foreldre. Dommen vil bli omtalt nærmere i oppgaven. Det finnes ingen dommer som behandler de rettslige grensene for foreldres adgang til å eksponere egne barn utenfor det

¹⁵ Lov 17.mai 1814 Kongerikets Norges Grunnlov

¹⁶ Lov 21.mai 1999 nr.30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) vedlegg 2: Den europeiske menneskerettskonvensjon med protokoller (norsk oversettelse)

¹⁷ ¹⁷ Lov 21.mai 1999 nr.30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) vedlegg 8: FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller (norsk oversettelse)

¹⁸ Lov 21.mai 1999 nr.30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett

¹⁹ Se Rt. 2005 s.833

²⁰ Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2020), s.20

²¹ Se Rt. 2015 s. 93 avsnitt 64 og 65 hvor Høyesterett tar utgangspunkt i General Comment no.14.

strafferettslige vernet. Ettersom det ikke foreligger mye rettspraksis, vil praksis fra Datatilsynet kunne være relevant.²² Det foreligger en avgjørelse fra Datatilsynet som vil anvendes.

Det er få rettskilder som berører barns tilgang til effektive rettsmidler der barnet har blitt utsatt for en personvernkrænelse. De fleste kildene omhandler det strafferettslige vernet. Del 6 er derfor preget av rettspolitiske vurderinger av hvordan barns tilgang til effektive rettsmidler kan styrkes.

1.4 Avgrensninger

Oppgaven søker å klarlegge om barn har tilstrekkelig rettslig beskyttelse mot foreldre som begår personvernkrænelse mot egne barn ved å publisere barnets personopplysninger på sosiale medier. Behandlingen avgrenses til influensere, fordi barns personvern i større grad utfordres der personopplysningene deles med et stort antall, ukjente følgere. Oppgaven behandler ikke «vanlige foreldre» som typisk har færre følgere bestående av slekt, venner og kjente.

Det vil som hovedregel ikke være aktuelt å ilegge influenserforeldre straffesanksjoner for privatlivskrænelse mot egne barn. Oppgaven avgrenser derfor mot straffeloven § 267 som verner om privatlivets fred, men det strafferettslige vernet nevnes kort der det er relevant.²³ Oppgaven avgrenses også mot retten til eget bilde i åndsverkloven § 104.²⁴ Loven gir ingen ytterligere regulering enn det som følger av personvernlovgivingen, da åndsverkloven krever samtykke for å offentliggjøre en annens bilde, jf. åndsverkloven § 104.

2. Grunnleggende prinsipper som problemstillingen aktualiserer

2.1 Barnets beste

Prinsippet om barnets beste er forankret i Grunnloven § 104, og det fremgår av bestemmelsen at ved «handling og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn». Barnets beste er også nedfelt i barnekonvensjonen art. 3 nr. 1, og er ett av de fire

²² Datatilsynet er et uavhengig forvaltningsorgan som skal føre tilsyn med at personvernregelverket overholdes, jf. personopplysningsloven § 20.

²³ Lov 20.mai 2005 nr.28 om straff

²⁴ Lov 15.juni 2018 nr.40 om opphavsrett til åndsverk mv.

grunnleggende prinsippene i konvensjonen. Det betyr at rettigheten skal integreres i gjennomføringen av de øvrige konvensjonsrettighetene, samtidig som det er en frittstående rettighet.²⁵ Barnets beste kommer også til uttrykk i barneloven § 30 (1) siste punktum, og danner rammene for foreldreansvaret.

Innholdet i barnets beste er vanskelig å definere. Barnekomiteen har i den generelle kommentaren om art. 3 uttalt at prinsippet er fleksibelt og tilpasningsdyktig, og at innholdet i barnets beste må avgjøres fra sak til sak.²⁶ Smith har uttalt at det sentrale med prinsippet ikke er å definere hva som er best for barnet, men «å fremheve at barnets beste alltid må bli vurdert og tatt i betraktning og tillegges stor vekt i forhold til andre hensyn».²⁷

Etter barnekonvensjonen art. 3 og Grunnloven § 104 skal barnets beste være et «grunnleggende hensyn». Ordlyden tilsier at barnets beste skal ha stor vekt i vurderinger som berører barn. Barnekomiteen har understreket at barnets beste må løftes fram og ikke vurderes på samme nivå som andre hensyn.²⁸ Hensynet til barnets beste kan imidlertid komme i konflikt med andre sentrale hensyn, og prinsippet er ikke ment å ha absolutt prioritet. Ved konflikt må interessene avveies, og man må søke å finne et kompromiss. Hvis harmonisering ikke er mulig, fremhever barnekomiteen at større vekt må festes til det som tjener barnet best.²⁹ Hensynet til barnets beste vil derfor stå sentralt i vurderingen om foreldres publisering av personopplysninger krenker barnets rett til privatliv.

2.2 Foreldreansvaret

Innenfor barneretten skilles det mellom foreldreskap og foreldreansvar. Foreldreskap er hvem som regnes som barnets foreldre, mens foreldreansvaret gir rettigheter og plikter overfor det enkelte barn. Hvem som har foreldreansvaret, vil ikke nødvendigvis sammenfalle med hvem som er barnets foreldre. I oppgaven benyttes «foreldre» om de som har foreldreansvaret.

Barneloven § 30 reguler innholdet i foreldreansvaret. Foreldreansvaret er todelt, og inneholder en omsorgsplikt og en «rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlige tilhøve», jf. barneloven § 30 (1) annet punktum. Retten til å ta avgjørelser på vegne av barnet, er kalt foreldrenes bestemmelsesrett, og gjelder avgjørelser om «personlige forhold». Bestemmelsen

²⁵ Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2020) s.95

²⁶ FNs barnekomité (2013) avsnitt 32

²⁷ Smith (2008) s.94

²⁸ FNs barnekomité (2013) avsnitt 37

²⁹ Ibid. avsnitt 39

inneholder ikke noen oppregning av avgjørelser som faller inn under barnets personlige forhold. Barneloven § 30 (4) avgrenser bestemmelsesretten mot forhold som reguleres av vergemålsloven, og foreldrenes bestemmelsesrett omfatter som et utgangspunkt alle avgjørelser som ikke gjelder rettslige eller økonomiske spørsmål.³⁰

Etter norsk rett er personer under 18 år barn, jf. vergemålsloven § 2 (3). Foreldreansvaret følger myndighetsalderen, og opphører når barnet fyller 18 år.³¹ Frem til barnet fyller 18 år har foreldrene som utgangspunkt bestemmelsesrett, men bestemmelsesretten opphører fullstendig når barnet har fylt 18 år.³² Foreldrenes bestemmelsesrett er ikke absolutt, og begrenses av andre bestemmelser i lovverket.

For det første må bestemmelsesretten utøves ut fra «barnet sine interesser og behov», jf. barneloven § 30 (1) tredje punktum. Dette innebærer at foreldrene har plikt til å treffe avgjørelser som er til barnets beste, selv om avgjørelsen avviker fra det foreldrene selv ønsker. Som Smith uttaler «[d]ette er ikke en rett foreldrene har fått for sin egen skyld, men en rett de har fått fordi – og så lenge – barnet selv ikke er i stand til å treffe en fornuftig og begrunnet avgjørelse».³³ Videre begrenses foreldrenes rett og plikt til å ta avgjørelser av barnets rett til med- og selvbestemmelse etter barneloven §§ 31 og 33.

2.3 Barnets med- og selvbestemmelsesrett

Barnets rett til å bli hørt er forankret i Grunnloven § 104 (1) annet punktum, og det følger av bestemmelsen at barn har «rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling». Barns rett til å bli hørt er også forankret i barnekonvensjonen art.12 og er et av konvensjonens grunnleggende prinsipper. Barns rett til å bli hørt er sentral i anerkjennelsen av barn som selvstendige individer.

Prinsippet kommer til uttrykk i barneloven § 31 (1), som gir foreldre plikt til å hensynta barnets mening før de tar avgjørelse om personlige forhold for barnet. Plikten inntreter etter hvert som barnet blir «i stand til å danne seg egne synspunkt på det saka dreiar seg om», jf. § 31 (1). Når barnet er i stand til å danne egne synspunkter vil avhenge av det aktuelle

³⁰ NOU 1977: 35 s.123

³¹ Se forutsetningsvis barneloven § 33

³² NOU 2020: 14 s.181

³³ Smith (2011) s. 117

spørsmålet. Selv et lite barn kan ha meninger om hvilke bilder foreldrene skal legge ut på sosiale medier, men vil samtidig ikke evne å forstå hva det innebærer at bildene legges ut. Det er heller ikke avgjørende at barnet har evne til å danne seg et synspunkt om selve spørsmålet som skal avgjøres. Barnet trenger bare å ha evne til å mene noe som har betydning for spørsmålet.³⁴ Også helt små barn er i stand til å forstå, danne seg meninger og ha preferanser, selv om de ikke alltid klarer å uttrykke dette så godt verbalt. Derfor er også ikke-verbale kommunikasjonsformer som lek, kroppsspråk og ansiktsuttrykk anerkjent som en del av barnets rett til å bli hørt.³⁵

Det følger av § 31 (1) annet punktum at foreldrene skal tillegge barnets mening vekt etter «kor gammalt og modent barnet er». Fra barnet har fylt 12 år skal barnets mening tillegges stor vekt, jf. barneloven § 31 (2) siste punktum. Barnets mening skal gradvis gis mer vekt i tråd med barnets utvikling, men dette innebærer ikke at barnets mening nødvendigvis skal være utslagsgivende.³⁶ Det vil i mange tilfeller ikke være mulig å gi barnets mening avgjørende vekt, typisk fordi andre hensyn veier tyngre i den konkrete situasjonen. Det er imidlertid antatt at dersom man skal komme til en avgjørelse i strid med det barnet mener, «må motargumentene være sterke når barnet er over 12 år».³⁷

Etter barneloven § 33 skal foreldre gi barnet stadig «større sjølvråderett med alderen og frem til det fyller 18 år». Etter ordlyden skal barnet tilkjennes en gradvis større selvbestemmelsesrett frem til barnet blir myndig. Selvbestemmelsesretten skiller seg fra barnets medbestemmelsesrett, ved at barnet kan bestemme uavhengig av foreldrenes syn når de har fått selvbestemmelsesrett.

2.4 Retten til privatliv og personvern

Retten til privatliv er grunnlovsfestet, og det følger av Grunnloven § 102 at «[e]nhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon». Paragraf 102 bygger blant annet på EMK art. 8, og bestemmelsen skal forstås i lys av det internasjonale konvensjonsvernet.³⁸ Praksis fra EMD er derfor relevant for forståelsen av vernet etter § 102,

³⁴ Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2020) s.108

³⁵ FNs barnekomité (2009) avsnitt 21

³⁶ Kvalø og Köhler-Olsen (2016) s.110

³⁷ Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2020) s. 125

³⁸ Dok. nr.16 (2011–2012) s.175

men vil ikke ha prejudikatsvirkning. Det er Høyesterett som har ansvaret for å tolke og avklare Grunnlovens menneskerettsbestemmelser.³⁹

Barns rett til privatliv er gitt et særskilt vern gjennom barnekonvensjonen art. 16. Det følger av art. 16 at barn har rett til lovens beskyttelse fra «vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv». Det er antatt at artikkel 16 omfatter alle former for krenkelser av den personlige integritet og retten til privatliv, også krenkelser av personvernet.⁴⁰

Barn er også gitt et særskilt vern om sitt privatliv i Grunnloven § 104 (3), og det følger av bestemmelsen at «[b]arn har rett til vern om sin personlige integritet». Bestemmelsen tilkjenner barnet en individuell rettighet, og gir derfor et sterkere vern om privatlivet enn Grunnloven § 102 (2). Barns sårbarhet, avhengighet av voksne og særlige behov for beskyttelse hensyntas ikke tilstrekkelig i de generelle menneskerettighetene, slik at barn har behov for et sterkere vern enn voksne.⁴¹ I forarbeidene til § 104 uttales det at vernet om den personlige integritet også kan omfatte mindre alvorlige inngrep som «for eksempel utidig og unødvendig innblanding i barnets privatliv».⁴²

Retten til privatliv bygger på en grunntanke om at det finnes en beskyttet privatsfære som omverdenen ikke har krav på innsyn i.⁴³ I privatsfæren opplever individet at de har full autonomi og integritet, og man står fritt til å selv velge hvem som skal slippes inn i sfæren. Aall fremhever at «privatliv» vanskelig lar seg definere, men beskriver det som en «sfære hvor individet kan motsette seg at andre, det være seg private eller offentlige myndigheter, griper inn uten samtykke».⁴⁴

Det er ikke holdepunkter for at retten til privatliv har ulikt innhold etter de ulike konvensjonsbestemmelsene, og man kan se til praksis for EMD for en nærmere avklaring av begrepet.⁴⁵ EMD har i flere dommer uttalt at begrepet «private life» i EMK art.8 ikke kan defineres uttømmende.⁴⁶ Domstolen har allikevel uttalt seg om innholdet i begrepet i blant annet *von Hannover mot Tyskland nr.2*. Dommen omhandler hvorvidt pressens publisering av en rekke bilder av prinsesse Caroline av Monaco utgjorde en krenkelse av EMK art.8. I

³⁹ Rt.2015 s.93 avsnitt 57

⁴⁰ Smith (2011) s.113, NOU 2022: 11 s.36

⁴¹ Haugli (2021) s.1175

⁴² Dok. nr.16 (2011–2012) s.193

⁴³ Se Dok. nr.116 (2011–2012) s.175

⁴⁴ Aall (2018) s.215

⁴⁵ Borvik (2011) s.81

⁴⁶ *Case of Niemietz v. Germany* avsnitt 29

dommen uttalte EMD at privatlivet omfatter «aspects relating to personal identity, such as a person's name, photo, or physical and moral integrity [...]».⁴⁷ Dommen *Reklos og Davourlis mot Hellas* omhandlet en fotograf som hadde tatt bilder av et nyfødt barn på en fødeklinikk uten foreldrenes samtykke. I dommen fremholdt EMD at «private life» var et bredt begrep som «encompassed the right to identity. It stresses that a persons image revealed his or her unique characteristics and constituted one of the chief attributes of his or her personality».⁴⁸ Retten til privatliv beskytter dermed også muligheten til å skape og ta vare på vår identitet.

Det hersker ingen alminnelig enighet om innholdet i begrepet personvern.⁴⁹ I NOU 2022: 11 fremhever personvernkommissjonen at det enkelte menneskets ukrenkelighet og krav på respekt fra andre mennesker, virksomheter og myndigheter, respekt for egen integritet og privatlivets fred, er i kjernen av personvernet.⁵⁰ I juridisk litteratur forklares personvern som «vern av private sfærer som mennesker befinner seg i».⁵¹ Innholdsmessig synes begrepene «privatliv» og «personvern» å ligne, og forholdet mellom begrepene er ikke klart.

En sentral del av personvernet er at den enkelte skal ha kontroll over, og kunne bestemme over egne personopplysninger. Dette innebærer en rett til å vite hvilke opplysninger andre har om en selv og hva opplysningene skal brukes til. Dette omtales som personopplysningsvern.⁵² Denne dimensjonen av personvernet er omfattende regulert, blant annet i personopplysningsloven. Grensen mellom personopplysningsvernet og personvernet i vid forstand er også uklart.

Smith skriver at «begrepene personvern, personopplysningsvern og vern av privatliv ofte benyttes om hverandre, uten noen klar avgrensning».⁵³ Den uklare begrepsbruken gjør at det vanligvis vil fremgå av sammenhengen begrepet brukes i om det er snakk om personvern i vid forstand eller om det dreier seg om personopplysningsvern.⁵⁴ I denne oppgaven brukes begrepet personvern i vid betydning slikt at det er synonymt med begrepet privatliv, selv om begrepet privatliv rommer noen flere aspekter.

⁴⁷ *Case of von Hannover v. Germany* (no. 2) avsnitt 95

⁴⁸ *Case of Reklos and Davourlis v. Greece* avsnitt 40

⁴⁹ Smith (2011) s.109

⁵⁰ NOU 2022: 11 s.30

⁵¹ Schartum (2020) s.13

⁵² NOU 2022: 11 s.30

⁵³ Smith (2011) s.111

⁵⁴ NOU 2022: 11 s.30

2.5 Retten til privatliv og avveining mot andre kryssende hensyn

Etter barnekonvensjonen art. 16 skal ingen barn utsettes for «vilkårlig eller ulovlig» innblanding i sitt privatliv. Bestemmelsens ordlyd tilsier at retten til privatliv ikke er absolutt. EMK art. 8 pålegger også staten en plikt til å sikre borgerne mot krenkelser av privatlivet, men heller ikke denne retten er absolutt. Det følger av art. 8 nr.2 at alle «inngrep» i privatlivet må ha hjemmel i lov, tjene et legitimt formål og være nødvendig. Verken Grunnloven § 102 eller § 104 inneholder en hjemmel som åpner for inngrep. I rettspraksis er det imidlertid lagt til grunn at rettighetene ikke er absolutte, men at de må forstås med samme begrensninger som konvensjonsbestemmelsene som er bakteppet til bestemmelsene.⁵⁵ Det kan derfor gjøres inngrep i barns rett til privatliv av hensyn til andre tungtveiende rettigheter.

Foreldrenes rett til ytringsfrihet kan komme i konflikt med barnets rett til privatliv der foreldre publiserer opplysninger om egne barn på sosiale medier. Ytringsfriheten er vernet i Grunnloven § 100 og EMK art. 10, og ytringsfriheten er prinsipielt sett like beskyttelsesverdig som barns rett til privatliv. Både Grunnloven og EMK verner ytringer uavhengig av medium, og ytringer på sosiale medier er omfattet av vernet.⁵⁶ I praksis fra EMD er ytringsfriheten fremhevet som grunnleggende i et demokratisk samfunn, og at dette innebærer at også ytringer som «offend, shock or disturb» må aksepteres.⁵⁷

Konflikt mellom retten til privatliv og ytringsfriheten løses ved en avveining hvor det tas stilling til hvilken rettighet som skal gis prioritet. I avveiningen skal hensynet til privatliv etter Grunnloven § 102 og hensynet til barnets beste etter Grunnloven § 104 virke sammen slik at «barnets interesser inngår som et tungtveiende element ved forholdsmessighetsvurderingen etter Grl. § 102».⁵⁸ Barnets beste kommer inn som et tilleggsmoment i avveiningen, og gjør at retten til privatliv må tillegges større vekt i den konkrete avveiningen dersom et barn er involvert. Det skal derfor mer til at ytringsfriheten vinner frem om ytringen utfordrer barns rett til privatliv.

Vi får et særtilfelle i avveining mellom ytringsfrihet og personvern, når foreldre utfordrer sine egne barns personvern. Foreldre har omsorgsplikt for egne barn, og det er rimelig å anta at foreldrenes ytringsfrihet i mange tilfeller må vike om ytringen kommer i konflikt med barnets

⁵⁵ HR-2016-2554-P avsnitt 81

⁵⁶ Hovlid (2016) s.143

⁵⁷ *Case of Handyside v. United Kingdom* avsnitt 49

⁵⁸ Rt.2015 s.93 avsnitt 66

beste. Aarli synes også å ta til orde for at personvernet må tillegges større vekt i konflikter mellom barn og foreldre, enn i konflikt med en tredjepart.⁵⁹

Ytringens innhold er også viktig for hvor sterkt vern ytringen har etter Grunnloven § 100 og EMK art. 10. Politiske ytringer er gitt sterkere vern i Grunnloven § 100 (3) ved at det må «særlig tungtveiende hensyn» til for å gjøre inngrep i slike ytringer. I rettspraksis fra EMD er ytringer av allmenn interesse også tilkjent et sterkere vern.⁶⁰ Foreldres ytringer om egne barn kan ha ulikt innhold, og noen ytringer vil ha et sterkere vern i ytringsfriheten. Dette kan for eksempel gjelde saker der foreldre publiserer barnets opplysninger for å sette søkelys på feilpraktisering hos en offentlig instans. Om foreldres publisering av egne barns personopplysninger kan ha vern i ytringsfriheten behandles nærmere under punkt 4.4.1.

3. Barns rett til personvern etter personvernforordningen

3.1 Personvernforordningens anvendelse på deling av personopplysninger

Personopplysningsloven trådte i kraft 20. juli 2018, og gjennomfører EUs personvernforordning i norsk rett. Personvernforordningen stiller krav til behandling av personopplysninger, og reglene kan få anvendelse der influensere deler opplysninger om egne barn i sosiale medier.

Personopplysning er i art. 4 nr.1 definert som «enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person». Definisjonen er vid, og rommer blant annet opplysninger om helse, seksualitet og fritidsaktiviteter. Et bilde hvor man kan gjenkjennes er også en personopplysning. Forordningen får anvendelse ved all behandling av personopplysninger. Etter forordningens art. 4 nr.2 er «behandling» enhver operasjon som gjøres med personopplysninger. Ved å legge ut et bilde eller annen informasjon om andre på sosiale medier tilgjengeliggjør man deres personopplysninger. Dette er «behandling» av personopplysninger.

Barns personopplysninger er gitt et særlig vern i forordningen. Fortalen angir formålet med personvernforordningen, og har betydning ved tolkningen av de enkelte artiklene i forordningen.⁶¹ Det følger av fortalepunkt 38 at «[b]arns personopplysninger

⁵⁹ Aarli (2020) s.259

⁶⁰ *Case of Axel Springer AG v. Germany, Case of von Hannover v. Germany (no. 2)*

⁶¹ Sejersted mfl. (2011) s.53

fortjener et særlig vern, ettersom barn kan være mindre bevisste på aktuelle risikoer, konsekvenser og garantier samt på de rettigheter de har når det gjelder behandling av personopplysninger». Det er klart at forordningen i utgangspunktet kommer til anvendelse der influensere publiserer personopplysninger om egne barn i sosiale medier.

3.2 Unntaket for «rent personlige eller familiemessige aktiviteter»

Det følger av personopplysningsloven § 2 (2) bokstav a at verken personopplysningsloven eller personvernforordningen gjelder der behandling av personopplysninger «utføres av en fysisk person som ledd i rent personlige eller familiemessige aktiviteter». Unntaket kan tenkes å komme til anvendelse der influensere publiserer personopplysninger om egne barn.

3.2.1 Gjelder unntaket ved publisering på åpen konto i sosiale medier?

I fortalepunkt 18 til personvernforordningen står det at «[p]ersonlige eller familiemessige aktiviteter kan omfatte korrespondanse og føringer av adresselister eller aktiviteter på sosiale nettverk samt aktiviteter på internett i forbindelse med slike aktiviteter». Det er nærliggende å forstå opplistingen som eksempler, og ikke en uttømmende liste.⁶² Aktivitet på sosiale nettverk er nevnt, og indikerer at foreldres publisering av barns personopplysninger kan falle inn under unntaket. Uttalelsen gir imidlertid ikke holdepunkter for å si at alle tilfeller av publisering av informasjon om egne barn på sosiale medier er omfattet av unntaket.

Unntaket for personlige og familiemessige aktiviteter var det samme under det gamle personverndirektivet.⁶³ Dommer som gjaldt det gamle direktivet, kan derfor bidra til å belyse unntakets anvendelsesområde. I sak C-101/01 *Bodil Lindqvist* hadde en kvinne i forbindelse med menighetsarbeid laget en nettside som inneholdt informasjon om de ansatte i menigheten og hva arbeidet deres gikk ut på. Nettsiden var åpen for alle, og kvinnen hadde ikke informert kollegaene om nettstedet. Spørsmålet i dommen var om publisering på nettsiden kom inn under unntaket «rent personlig eller familiemessig aktivitet». EU-domstolen kom til at personopplysninger publisert på nettsider som alle har tilgang til var utenfor unntaket. I lys av EU-domstolens praksis kan det legges til grunn at publisering av personopplysninger på sosiale medier-kontoer som er tilgjengelig for alle, faller utenfor unntaket.⁶⁴

⁶² NOU 2019: 10 s.49

⁶³ Se Personverndirektivet 95/46/EF artikkel 3 nr.2 andre alternativ

⁶⁴ Se også NOU 2019: 10 s.50, Aarli (2020) s.260

3.2.2 Gjelder unntaket ved publisering på lukket konto i sosiale medier?

Sak C-101/01 er fra 2003, før sosiale medier ble utbredt. På sosiale medier kan man velge om man vil ha en konto som er åpen for allmennheten, eller en lukket konto hvor kun de man har godkjent som følgere kan se innholdet. Selv om kontoene ikke er åpne for allmennheten kan de ha et stort antall følgere. Det kan ikke trekkes ut av sak C-101/01 om unntaket kommer til anvendelse på slike lukkede kontoer, og rettstilstanden er usikker der opplysninger deles i en lukket konto på sosiale medier. I NOU 2019: 10 tas det til orde for at det må vurderes konkret om privatpersoners publisering på sosiale medier omfattes av unntaket.⁶⁵

Det må legges vekt på om den registrerte er i familie eller en del av den private omgangskretsen til den som publiserer opplysningene.⁶⁶ En sterk tilknytning mellom «behandleren» og den som blir publisert, gjør at publiseringen lettere fremstår som rent personlig. Forholdet mellom barn og foreldre er svært tett, noe som taler for at det er rent personlig når foreldre publiserer om egne barn på sosiale medier.

Åpenhetsutvalget uttaler at størrelsen på kretsen av personer som har tilgang til opplysningene er et moment av betydning.⁶⁷ Utvalget forsøker imidlertid ikke å avklare den nærmere grensen for antall personer som kan ha tilgang til opplysningene. Det kan trekkes en parallell til straffeloven § 267 som fastsetter at den som gjennom «offentlig meddelelse» krenker privatlivets fred, kan straffes. En offentlig handling er legaldefinert i straffeloven § 10, og det fremgår at en handling er offentlig når den er «egnet til å nå et større antall personer». I juridisk teori er det lagt til grunn at en gruppe på 20-30 personer vil være et «større antall personer».⁶⁸ I strafferetten spiller det derfor ingen rolle om ytringen er delt i en lukket konto på sosiale medier dersom flere enn 20-30 personer har tilgang til opplysningene.

De fleste lukkede kontoer på sosiale medier har flere følgere enn 20-30 personer. Publisering i sosiale medier vil falle utenfor unntaket dersom man legger 20-30 personer til grunn som veiledende grense på personkretsen. I NOU 2019: 10 påpeker de at bestemmelsens ordlyd tilsier at *hvem* som inngår i personkretsen opplysningene deles med, også spiller en rolle i vurderingen.⁶⁹ Uavhengig av størrelsen på personkretsen, vil publisering som kan nå en større

⁶⁵ NOU 2019: 10 s.51

⁶⁶ Skullerud mfl. (2018) s.47

⁶⁷ NOU 2019: 10 s.51

⁶⁸ Ot.prp. nr.90 (2003–2004) s.164

⁶⁹ NOU 2019: 10 s.51

mengde *tilfeldige* personer lettere falle utenfor unntaket. Der opplysninger deles i en familiegruppe eller med vennegjengen, har publiseringen større preg av å være rent personlig, selv om antallet gruppemedlemmer er høyt. Det er derfor holdepunkter for at publiseringen som når et større antall tilfeldige mennesker lettere faller utenfor unntaket, enn om det er en større krets av familie og venner som får tilgang til opplysningene.

3.2.3 Unntaket gjelder ikke der det er kommersielt formål

I fortalepunkt 18 fremgår det at unntaket ikke gjelder behandling som gjøres i tilknytning til yrkes- eller forretningsvirksomhet. Der foreldre publiserer bilder av egne barn i en kommersiell sammenheng som influenser, må dette anses som behandling tilknyttet forretningsvirksomhet. Dersom en influencer driver kommersiell virksomhet må det legges til grunn at alt det vedkommende publiserer ikke vil falle inn under unntaket i personopplysningsloven § 2 (2) bokstav a. Det kan ikke være avgjørende om det konkrete bildet ikke er knyttet til et reklamesamarbeid eller lignende. For en influencer vil grunnlaget for den kommersielle virksomheten være å opprettholde et stort antall følgere, slik at all publisering som skaper aktivitet på kontoen må anses som del av den kommersielle virksomheten. Dersom unntaket skal komme til anvendelse for influensere, må dette eventuelt være for publisering som skjer på en adskilt, lukket plattform av privat karakter, og med et begrenset antall følgere av familie og venner.

3.3 Samtykke som behandlingsgrunnlag

Etter personvernforordningen art. 6 er behandling av personopplysninger lovlig dersom ett av de angitte behandlingsgrunnlagene er oppfylt. Der privatpersoner publiserer andres personopplysninger er det relevante behandlingsgrunnlaget art. 6 nr.1 bokstav a. Etter bestemmelsen er behandling av personopplysninger er lovlig dersom den «registrerte har samtykket til behandling».

Der foreldre publiserer personopplysninger om egne barn er det et spørsmål om hvem som kan gi gyldig samtykke etter bestemmelsen. Personvernforordningen fastsetter ikke en generell aldersgrense for når man oppnår samtykkekompetanse, og spørsmålet om barns

generelle samtykkekompetanse bestemmes av nasjonal rett.⁷⁰ Om barn har samtykkekompetanse før de fyller 18 år behandles under punkt 3.4.

Personvernforordningen har på et område direkte regulert barns evne til å gi gyldig samtykke etter art. 6 nr.1 bokstav a. Etter personopplysningsloven § 5, jf. personvernforordningen art. 8 er aldersgrensen 13 år for å samtykke til tilbud om «informasjonssamfunnstjenester».

Begrepet «informasjonssamfunnstjenester» omfatter et bredt spekter av økonomisk aktivitet online.⁷¹ Det sentrale i vår sammenheng er at det fremgår av forarbeider og juridisk teori at sosiale medier omfattes av begrepet.⁷² Barn over 13 år kan derfor gyldig samtykke til at sosiale medier-plattformer behandler deres personopplysninger.

Artikkel 8 gir kun barn samtykkekompetanse overfor «informasjonssamfunnstjenester». Der influensere deler egne barns personopplysninger på sosiale medier er influenseren den «behandlingsansvarlige», og ikke sosiale medier-plattformen. Man er derfor utenfor virkeområdet til art. 8, og må falle tilbake på reguleringen av barns samtykkekompetanse i nasjonal rett.

3.4 Barns samtykkekompetanse

3.4.1 Hvilken lov regulerer barns samtykkekompetanse i personvernspørsmål

I norsk rett reguleres spørsmålet om rettslig handleevne i vergemålsloven. Det følger av vergemålsloven § 9, jf. § 8 at personer under 18 år ikke kan «foreta rettslige handlinger». I forarbeidene til vergemålsloven § 9 fremgår det at barn ikke har «kompetanse til å samtykke til behandling av personopplysninger. Dette er også en «rettslig handling» som omfattes av forbudet».⁷³ Forarbeidsuttalelsen er gjengitt i barnelovsutvalget sin oppsummering av gjeldende rett.⁷⁴ Det antas derfor at gjeldende rett er at vergemålsloven som hovedregel regulerer spørsmålet om samtykke til behandling av personopplysninger. For mindreårige gjelder imidlertid vergemålsloven bare i den utstrekning kompetansen ikke omfattes av foreldreansvaret etter barneloven, jf. vergemålsloven § 1 (1) siste punktum.

⁷⁰ Ericson (2022) s.5

⁷¹ Ericson (2022) s.8

⁷² Ericson (2022) s.8, Prop.56 LS (2017–2018) s.96

⁷³ Ot.prp. nr.110 (2008–2009) s.172

⁷⁴ NOU 2020: 14 s.182

Begge lovene inneholder regler om samtykke på vegne av barn, men forholdet mellom lovene synes uklart. I forarbeidene til personopplysningsloven vises det til begge lovene ved spørsmålet om samtykkekompetanse, uten at forholdet mellom lovene avklares.⁷⁵ Som oftest har foreldrene både foreldreansvar og vergeansvar for barnet, og det har da liten betydning å skille mellom rollene. Det har likevel rettslig betydning ettersom de to regelsettene har ulik regulering av barnets med- og selvbestemmelsesrett.

Smith har kritisert forarbeidsuttalelser som sier at avgjørelser om barnets personvern faller inn under vergemålsloven, ettersom vergemålsloven gjelder vergens rett til å treffe avgjørelser i økonomiske spørsmål.⁷⁶ Det synes nærliggende å tolke regelverket slik at barnelovens regler får anvendelse der personvernspørsmålet gjelder «personlige forhold», mens vergemålslovens regler ellers kommer til anvendelse.⁷⁷ Det er ikke definert i loven hva som ligger i «personlige forhold», men ordlyden tilsier avgjørelser om barnets private anliggender. I NOU 2020: 14 påpekes det at grensene mellom personlige og rettslige beslutninger kan «være diffuse, og enkelte beslutninger kan inneholde elementer av begge deler».⁷⁸

Behandling av barns personopplysninger skjer i svært mange ulike situasjoner, og det er vanskelig å plassere beslutninger om barnets personopplysninger i en av kategoriene. I NOU 2019: 10 virker det som at utvalget kommer til at deling av barns personopplysninger på sosiale medier kan anses som personlige, men først etter en nærmere vurdering av hvem som deler bildene, hvor mange bildene deles med og forholdet mellom den som publiserer og barnet.⁷⁹ Avgjørelser om å publisere personopplysninger fremstår i større grad som en personlig beslutning, enn å være en beslutning av økonomisk art. Sett i lys av at barnet har en videre med- og selvbestemmelsesrett etter barneloven, bør spørsmålet om barns samtykkekompetanse i personvernspørsmål vurderes etter barneloven.

Utgangspunktet etter barneloven er det samme som etter vergemålsloven; barn har ikke samtykkekompetanse i personlige forhold før de har fylt 18 år, jf. barneloven §§ 30 og 33. Foreldreansvaret må utøves i tråd med barnets selv- og medbestemmelsesrett, se punkt 2.3. Det må derfor vurderes om barnets selv- og medbestemmelsesrett etter barneloven §§ 31 og 33 gjør at barnet overtar samtykkekompetansen før de har fylt 18 år. Dette behandles i punkt

⁷⁵ Prop.56 LS (2017–2018) s. 95

⁷⁶ Smith (2011) s.115

⁷⁷ Se også NOU 2019: 10 s.62

⁷⁸ NOU 2020: 14 s.189

⁷⁹ NOU 2019: 10 s.51

3.4.3. I juridisk teori er det også diskutert om praksis fra Datatilsynet har gitt opphav til en ulovfestet generell personvernrettslig myndighetsalder på 15 år. Dette spørsmålet behandles først i punkt 3.4.2.

3.4.2 Har Datatilsynets praksis gitt grunnlag for en «personvernrettslig myndighetsalder»?

Datatilsynet har over tid operert med en generell ulovfestet aldersgrense på 15 år for å kunne samtykke til behandling av personopplysninger. Det kan vurderes hvorvidt Datatilsynets praksis har gitt opphav til en ulovfestet personvernrettslig myndighetsalder forankret i sedvanerett.⁸⁰

Datatilsynet og Forbrukerombudet utviklet i 2004 en veileder om bruk av barns personopplysninger.⁸¹ Det fulgte av veilederen at barn som har fylt 15 år som hovedregel kan samtykke til innhenting og bruk av egne personopplysninger. Det ble ikke vist til noen juridiske kilder for denne aldersgrensen.⁸² Informasjon om 15-årsgrensen for å kunne samtykke til behandling av personopplysninger har stått på Datatilsynets nettsider, men informasjonen ble nylig slettet. Datatilsynet begrunnet slettingen med at rettstilstanden er uoversiktlig.⁸³

Aldersgrensen på 15 år er kommentert i NOU 2019: 10. Utvalget la til grunn at selvbestemmelsesretten normalt inntreffer ved fylte 15 år ved avgjørelser om behandling av ikke-sensitive personopplysninger.⁸⁴ Som begrunnelse viser de til Datatilsynets praktisering av en aldersgrense på 15 år, og antar at den bygger på en tolkning av barneloven § 33. Utover dette har ikke standpunktet noe rettslig grunnlag. I NOU 2020: 14 uttaler barnelovutvalget at det ikke finnes andre aldersgrenser for samtykke til personopplysninger enn personopplysningsloven § 5, men at Datatilsynet har oppstilt sine egne.⁸⁵

⁸⁰ Nygaard (2017) s.308

⁸¹ Datatilsynet og Forbrukerombudet (2004)

⁸² Ibid. s.2

⁸³ Ericson (2022) s.13

⁸⁴ NOU 2019: 10 s.66

⁸⁵ NOU 2020: 14 s.343

Aldersgrensen på 15 år har i hovedsak eksistert på Datatilsynets nettsider, og mangler rettslig forankring. Aldersgrensen på 15 år kan ikke legges til grunn som gjeldende rett på bakgrunn av Datatilsynet sin praksis.⁸⁶

3.4.3 Har barn samtykkekompetanse i kraft av med- og selvbestemmelsesretten?

3.4.3.1 Samtykkekompetanse ved utøvelse av lovfestet selvbestemmelsesrett

I særlovgivningen har barn på visse områder fått lovbestemt selvbestemmelsesrett før de fyller 18 år. Det er for eksempel en aldersgrense på 15 år for å melde seg inn i foreninger, jf. barneloven § 32. Det er ingen av aldersgrensene i særlovgivningen som direkte regulerer barns samtykkekompetanse til behandling av personopplysninger. En lovbestemt selvbestemmelsesrett må imidlertid samtidig gi barnet rett til å samtykke til den behandling av personopplysninger som er nødvendig for at barnet skal kunne utøve selvbestemmelsesretten.⁸⁷

Et barn som melder seg inn i en forening, må også ha kompetanse til å gi personopplysninger som er nødvendige for å kunne bli registrert i medlemsregisteret. Om foreldrene må samtykke til at foreningen innhenter personopplysningene, begrenses i realiteten barnets lovfestede selvbestemmelsesrett. Barn må derfor ha samtykkekompetanse i personvernspørsmål som blir aktuelle ved utøvelse av en lovfestet selvbestemmelsesrett.

3.4.3.2 Når inntreer samtykkekompetansen utenfor de lovfestede områdene?

Utenfor de lovfestede områdene fastsetter barneloven § 33 at barnet skal gis gradvis større selvbestemmelsesrett frem til myndighetsalder. Bestemmelsen bygger på det synet at når barnet har tilstrekkelig forståelse til å avveie fordeler og ulemper, har barnet selv rett til å treffe beslutninger.⁸⁸ Dette innebærer at foreldrenes bestemmelsesrett på mange områder vil falle bort før barnet har fylt 18 år.⁸⁹ Det fremgår ikke noe nærmere av bestemmelsen eller forarbeidene når barnets selvbestemmelsesrett inntreer på ulike områder.

⁸⁶ Ericson (2022) s.13

⁸⁷ Schartum (2020) s.116, Ericson (2022) s.6

⁸⁸ NOU 2019: 10 s.65

⁸⁹ NOU 1977: 35 s.124

Bestemmelsene i særlovgivningen kan tjene som analogi for når barnets selvbestemmelsesrett bør inntre utenfor de lovfestede områdene. Barn som har fylt 15 år kan selv avgjøre spørsmål om valg av utdanning, jf. barneloven § 32. Det er vanskelig å se at en beslutning om å dele personopplysninger krever større modenhet enn å treffe avgjørelser om utdanning. Etter en gjennomgang av bestemmelser i særlovgivningen kom Åpenhetsutvalget til at selvbestemmelsesretten normalt inntre når barnet fyller 15 år ved beslutninger om behandling av lite sensitive personopplysninger.⁹⁰ Femtenåringer vil i større grad evne å forstå konsekvensene av et samtykke, og det fremstår rimelig at barnet oppnår selvbestemmelsesrett på dette tidspunktet. I juridisk teori er det tatt til orde for at barn fra fylte 15 år normalt vil ha nær full kompetanse til å samtykke til at andre behandler deres personopplysninger.⁹¹ Oppsummert synes gjeldene rett å være at barn normalt får selvbestemmelsesrett over egne personopplysninger fra fylte 15 år.

Barnelovutvalget fremhever imidlertid at dagens regelverk er for uklart, og utvalget har foreslått at det lovfestes en generell personvernrettslig myndighetsalder på 13 år i barneloven.⁹² Deling av personopplysninger kan få uante konsekvenser, og det er vanskelig å slette opplysninger som er publisert. Det kan argumenteres for at en trettenåring ikke har tilstrekkelig forståelse til å forutse ulike konsekvenser. Det er imidlertid en 13-årsgrense for å samtykke til å dele informasjon på sosiale medier, jf. personopplysningsloven § 5. Det harmonerer dårlig at 13-åringer selv kan dele personopplysninger på sosiale medier, men at de trenger foreldrenes samtykke for å dele personopplysninger utenfor sosiale medier. Reguleringen i personopplysningsloven § 5 tilsier at lovgiver anser trettenåringer for tilstrekkelig modne til å vurdere konsekvensene av å dele personopplysninger. Dette taler for at barn får selvbestemmelsesrett over egne personopplysninger allerede fra de har fylt 13 år, jf. barneloven § 33.

Gjeldene rett antas imidlertid å være at barn får selvbestemmelsesrett over egne personopplysninger fra fylte 15 år.⁹³ Dette innebærer ikke at yngre barn aldri kan samtykke til å dele egne personopplysninger, men det må foretas en konkret vurdering der barnet er under 15 år. Hvilke opplysninger som skal deles, hvem de skal deles med, og hvor mange som får tilgang til opplysningene vil være relevante momenter. En 11-åring har sannsynligvis

⁹⁰ NOU 2019: 10 s.66

⁹¹ Wessel-Aas og Ødegaard (2018) s.59, Smith (2011) s.116

⁹² NOU 2020: 14 s.362

⁹³ Se blant annet NOU 2020: 14 s.362, NOU 2019: 10 s.66, Wessel-Aas og Ødegaard (2018) s.59

tilstrekkelig forståelse til å kunne ta et lagbilde med fotball-laget uten at foreldrene må samtykke. Er det snakk om å stille til et intervju på NRK om mobbing på skolen, bør imidlertid samtykkekompetansen sannsynligvis fortsatt ligge hos barnets foreldre.

Har barnet fylt 15 år kan dermed en influenser ikke kan publisere barnets personopplysninger på sosiale medier uten barnets samtykke. Der barnet er under 15 år ligger samtykkekompetansen som hovedregel hos foreldrene, og i hvilken utstrekning foreldre kan samtykke på vegne av yngre barn blir diskutert under punkt 4.

3.5 Særlig sensitive personopplysninger

For særskilte kategorier av personopplysninger, også kalt sensitive personopplysninger, stiller personvernforordningen art. 9 strengere krav til behandlingen. Etter artikkel 9 nr.1 gjelder dette blant annet opplysninger om «rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion», «helseopplysninger» eller «opplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering». Sensitive opplysninger har en mer privat karakter enn ordinære personopplysninger, og opplysningene kan gjøre individet sårbart for press eller andre former for misbruk. Den registrerte har derfor et sterkere behov for vern av sensitive opplysninger.⁹⁴

Etter art. 9 nr.1 er behandling av sensitive personopplysninger som utgangspunkt forbudt. Behandling kan allikevel være tillatt dersom den registrerte har gitt et «uttrykkelig samtykke», jf. art. 9 nr.1 bokstav a. Bestemmelsen hever altså terskelen for hva som er et gyldig samtykke. Aldersgrensen for å samtykke er i utgangspunktet 18 år, men barn over 15 år har som hovedregel selvbestemmelsesrett ved spørsmål om deling av egne personopplysninger, se punkt 3.4.3.2. Dette vil imidlertid ikke gjelde for samtykke til deling av personopplysninger som omfattes av art. 9 nr. 1.

Sensitive opplysninger ligger i kjernen av privatsfæren, og barn kan mangle evne til å vurdere hvilke konsekvenser offentliggjøring av slike opplysninger kan få på sikt.⁹⁵ Barnets behov for beskyttelse av sitt privatliv tilsier at samtykkekompetansen til behandling av barnets sensitive personopplysninger bør ligge hos foreldrene.⁹⁶ Dette standpunktet har bred tilslutning i

⁹⁴ Personvernforordningen fortalepunkt 51

⁹⁵ Se tilsvarende betraktninger i HR-2019-2038-A avsnitt 20

⁹⁶ NOU 2019: 10 s.66

juridisk teori.⁹⁷ Gjeldene rett er at samtykkekompetansen for sensitive personopplysninger ligger hos foreldrene frem til barnet fyller 18 år.

3.6 Retten til å bli glemt

Etter personvernforordningen art. 17 har den «registrerte» rett til å få personopplysninger slettet av den behandlingsansvarlige uten ugrunnet opphold. Dersom ett av forholdene i artikkel 17 nr.1 bokstav a-f gjør seg gjeldene, får den behandlingsansvarlige *en plikt* til å slette opplysningene uten ugrunnet opphold. Etter artikkel 17 nr.2 har behandlingsansvarlig også plikt til å treffe rimelige tiltak for å underrette andre behandlingsansvarlige som behandler personopplysningene, om at den registrerte har bedt om sletting. Sammen med sletteplikten i art. 17 nr.1 omtales dette som «retten til å bli glemt».⁹⁸

Det følger av definisjonen av personopplysninger i art. 4 (1) nr.1 at den «registrerte» er en fysisk person som får sine personopplysninger behandlet av en behandlingsansvarlig. Der barns personopplysninger behandles, er barnet den registrerte, selv om samtykket er gitt av barnets foreldre.⁹⁹ Barn kan derfor påberope seg retten til å bli slettet etter art. 17.

Sletteplikten oppstår hvis den registrerte trekker tilbake samtykket som ligger til grunn for behandlingen, og det ikke finnes et annet rettslig grunnlag for behandlingen, jf. art. 17 nr.1 bokstav b. Der foreldre har delt egne barns personopplysninger på nett er dette et aktuelt grunnlag. I personvernforordningens fortalepunkt 65 fremgår det at retten er særlig relevant når den registrerte har gitt samtykke som barn og ikke hadde fullstendig kjennskap til risikoene forbundet med behandlingen.

Et annet relevant grunnlag for sletteplikten der foreldre publiserer egne barns personopplysninger er art. 17 nr. 1 bokstav d. Etter bokstav d har den behandlingsansvarlige sletteplikt hvis personopplysningene har «blitt behandlet ulovlig». Ordlyden «behandlet ulovlig» tilsier at personopplysningene er behandlet uten at kravene i forordningen er oppfylt. Det mest praktiske er at behandlingen ikke har hjemmel i art. 6 eller art. 9. Dette kan være tilfellet der foreldrene deler egne barns personopplysninger på en måte som er i strid med barnets beste. Dette var tilfellet i HR-2019-2038-A hvor Høyesterett uttalte at moren ikke

⁹⁷ Grønvold og Hendis (2014) s.73, Wessel-Aas og Ødegaard s.281, Aarli (2020) s.263

⁹⁸ Wessel-Aas og Ødegard s.263

⁹⁹ Ericson (2022) s.27

kunne samtykke til publisering som ellers ville ha vært et lovbrudd mot datteren.¹⁰⁰

Samtykket er i et slikt tilfelle ugyldig, og behandlingen har ikke hjemmel i art. 6. Barnet kan da kreve opplysningene slettet etter art. 17 nr.1 bokstav d.

4. Foreldrenes samtykkekompetanse på vegne av barnet

4.1 Personvernforordningens regulering av spørsmålet

Influensere deler innhold med et stort antall følgere, og ofte med et kommersielt formål.

Personvernforordningen kommer til anvendelse når influensere publiserer. Der den registrerte er et barn har foreldrene samtykkekompetanse på barnets vegne frem til barnet fyller 18 år ved sensitive opplysninger, og frem til 15 år ved ikke-sensitive opplysninger, se punkt 3.4.

At samtykkekompetansen ligger hos foreldrene, er egnet til å beskytte barnet der foreldrene skal ivareta barnets personvern overfor en tredjepart. Forordningen hensyntar imidlertid ikke tilfellene der barnets foreldre krenker personvernet ved å dele personopplysninger om barnet på sosiale medier. Forordningen regulerer ikke rekkevidden av foreldrenes samtykkekompetanse på vegne av barnet, og beskytter ikke barnet mot personvernkrænkelser der foreldrene ikke utøver samtykkekompetansen i tråd med barnets rett til personvern. Barns personopplysninger er imidlertid gitt et særlig vern i forordningens fortale. Dette tilsier at foreldrene ikke kan samtykke til egen publisering av barnets personopplysninger dersom dette medfører et brudd på barnets personvern.

Siden personvernforordningen ikke regulerer spørsmålet om rekkevidden av foreldrenes samtykkekompetanse, må man se til nasjonal rett. Foreldrene må utøve foreldreansvaret i tråd med barnets interesser, og i tråd med barnets med- og selvbestemmelsesrett, jf. barneloven §§ 31 og 33. Nedenfor drøftes det hvilke grenser foreldreansvaret setter for foreldrenes samtykkekompetanse til deling av egne barns personopplysninger.

4.2 Hvilke rammer setter barneloven § 30 for foreldrenes samtykkekompetanse?

Som redegjort for under punkt 2.2 må foreldre utøve bestemmelsesretten ut fra «barnet sine interesser og behov, jf. barneloven § 30. Barn har behov for en beskyttet privatsfære som kan danne grunnlag for meningsdanning og selvutfoldelse uten ytre påvirkning. Det utfordrer

¹⁰⁰ HR-2019-2038-A avsnitt 22

personvernet om barnets personopplysninger spres på sosiale medier, og presumsjonen må være at publisering ikke er tråd med barnets interesser og behov.

Det kan argumenteres for at hensynet til barnets beste tilsier at foreldre ikke kan samtykke til offentliggjøring av barnets personopplysninger, med mindre offentliggjøring er nødvendig av hensyn til barnet.¹⁰¹ Dette argumentet fremmes delvis av Smith som tok til orde for at hovedregelen burde være forbud mot å offentliggjøre personopplysninger til barn som ikke er samtykkekompetente. Smith begrunnet dette med at publisering sjeldent kan sies å være i barnets interesser, og at det «ligger ingen beskyttelsesverdige interesser» i å legge ut skrytebilder av barna sine på nett.¹⁰² Dette er et kategorisk standpunkt, og vil i realiteten være til hinder for at foreldrene kan publisere noe som helst om eget barn på sosiale medier.

Barnets interesser og behov er ikke den eneste relevante interessen å ta i betraktning ved utøvelsen av foreldreansvaret. I forarbeidene til barneloven påpekes det at foreldrene har «krav på å få leve et liv som på rimelig måte tilfredsstillende dem selv», og at foreldrene må avveie barnets interesser mot interesser i den øvrige familie.¹⁰³ Foreldre kan for eksempel velge å flytte familien til en annen del av landet, selv om dette ikke er i barnets interesse. På samme måte må det være rom for å dele fra familiehverdagen på sosiale medier, selv om dette ikke nødvendigvis er i barnets interesse.

En forutsetning er imidlertid at foreldrene har truffet beslutningen om å dele personopplysninger med et øye for «barnet sine interesser og behov». Sensitive opplysninger ligger i kjernen av privatlivet, og publisering av sensitive opplysninger kan få store konsekvenser, se punkt 3.5. Publisering av barns sensitive opplysninger på foreldrenes sosiale medier, kan derfor vanskelig sies å være i barnets interesse. Ved beslutninger om å dele sensitive opplysninger om barnet, veier hensynet til barnets personvern tungt, slik at foreldre kun bør ha samtykkekompetanse der deling av opplysningene er nødvendig av hensyn til barnet.

Offentliggjøring av barns sensitive personopplysninger kan utgjøre en så alvorlig personvernkrænelse at det faller inn under vernet i straffeloven § 267. HR-2019-2038-A omhandlet en mor som utleverte sin syv år gamle datter på nett. I dommen presiserte Høyesterett at barnets foreldre aldri kan samtykke til egne handlinger som ellers ville vært et

¹⁰¹ NOU 2019: 10 s.61

¹⁰² Smith (2011) s.120

¹⁰³ NOU 1997: 35 s.46

lovbrudd overfor barnet i den foreliggende situasjon. Dette begrunnes med at barnet ellers hadde vært uten vern mot utilbørlig offentliggjøring av sensitive opplysninger gjort av foreldre.¹⁰⁴ Det kan imidlertid tenkes at et inngrep i barnets personvern av denne karakter, i noen tilfeller kan være i barnets interesse. Aarli har påpekt at kravet til forholdsmessighet mellom inngrep og formål må være strengt i slike tilfeller.¹⁰⁵ Under punkt 4.4.2 vil det drøftes nærmere om publisering av barns sensitive opplysninger på sosiale medier kan anses som forholdsmessig sett i lys av formålet bak publiseringen.

Det er også problematisk der influensere bruker egne barn i kommersielle samarbeid på sosiale medier, og får kommersielle insentiver for å eksponere barnet.¹⁰⁶ Barnet blir en del av familiens inntektsgrunnlag, og foreldrene har en egeninteresse i å eksponere barnet. Dette øker risikoen for at foreldrene utsetter barnet for personvernkremler. Siden barnet bidrar til familiens inntekt, kan barnet også føle på et press fra foreldrene som gjør det vanskeligere å si nei til publiseringen.¹⁰⁷ Det er uheldig om barnet settes i en slik lojalitetskonflikt, og eksponering av barnet i kommersiell hensikt vil som klar hovedregel ikke være i barnets interesse.

Om barnet selv tjener penger på reklamesamarbeidet, kan imidlertid publisering i kommersiell hensikt tenkes å være i barnets interesse. Settes pengene inn på en separat konto som barnet har råderett over, vil foreldrene ha redusert egeninteresse i å eksponere barnet. I tillegg vil pengene komme barnet til gode når det fyller 18 år. Der barnet uttrykker at de ønsker å være med i reklamen bør dette også trekke i retning av at publiseringen er i barnets interesse. Noen barn ønsker å leve i «rampelyset» eller som influenser, og der barnet er modent nok til å vurdere konsekvensene av et slikt valg, så vil det å få hjelp av foreldrene til å begynne en slik karriere kunne være i «barnets interesse», jf. barneloven § 30. Har barnet fylt 15 år vil kommersiell eksponering kunne være rettmessig på bakgrunn av barnets selvbestemmelsesrett, se punkt 3.4.3.2.

¹⁰⁴ HR-2019-2038-A avsnitt 22

¹⁰⁵ Aarli (2020) s.269

¹⁰⁶ NOU 2022: 11 s.179

¹⁰⁷ Se tilsvarende betraktninger i HR-2019-2038-A avsnitt 20

4.3 Hvordan begrenser barnets med- og selvbestemmelsesrett foreldrenes samtykkekompetanse?

4.3.1 Betydningen av barns samtykke til foreldrenes publisering

Barn som har fylt 15 år har samtykkekompetanse til å la andre dele lite sensitive personopplysninger om dem, se punkt 3.4.3.2. Samtykker en femtenåring til at foreldrene deler deres personopplysninger i sosiale medier, vil dette som hovedregel gjøre publiseringen rettmessig. Yngre barn har ikke selvbestemmelsesrett, men barneloven § 31 gir barnet medbestemmelsesrett i foreldrenes avgjørelser. Et samtykke fra yngre barn kan derfor medvirke til at foreldrenes publisering er i tråd med barnets interesser.

Det er imidlertid noen situasjoner hvor et samtykke fra barnet ikke kan tillegges vekt. I HR-2019-2038-A la Høyesterett ikke vekt på at en syvåring hadde samtykket til morens publisering. Høyesterett uttalte at barn i syvårsalderen mangler evne til å vurdere konsekvensene av offentliggjøring, og at samtykket derfor ikke kunne tillegges vekt. I dommen ble det vektlagt at moren hadde publisert svært sensitive opplysninger om barnet, noe som kunne få store skadevirkninger på sikt. Dommen illustrerer at det må foretas en konkret vurdering av om et samtykke fra barnet kan tillegges vekt. I vurderingen vil sentrale momenter være barnets modenhet og konteksten rundt publiseringen. I hvilket omfang barnet eksponeres, og hvor mange opplysningene deles med bør også tillegges vekt i vurderingen. Dette er trekk ved publiseringen som gjør at det kreves større grad av modenhet for å vurdere konsekvensene av foreldrenes publisering, se punkt 1.1.

Barn som er i stand til å danne seg et synspunkt har krav på å få si sin mening, jf. barneloven § 31 (2). Fra barnet har fylt 12 år skal barnets mening tillegges stor vekt, jf. barneloven § 31 (2) siste punktum. Lovregelen synes å bygge på en vurdering om at tolvåringer i stor grad evner å forstå konsekvenser av valg. Derfor bør et samtykke fra barn over 12 år som hovedregel trekke i retning av at publisering er i tråd med barnets interesser. Foreldrene må imidlertid hensynta konteksten rundt publiseringen. Et eventuelt samtykke fra barnet vil heller ikke fritta foreldrene fra plikten til å foreta en selvstendig vurdering av om avgjørelsen «objektivt sett vil gagne barnet og være til fordel for barnet på lengre sikt».¹⁰⁸

¹⁰⁸ NOU 1977: 35 s.123

4.3.2 Barnets nektelseskompetanse

Dersom barnet uttrykker at de ikke ønsker at foreldrene skal dele deres personopplysninger på sosiale medier, kan dette utgjøre en skranke for foreldrenes samtykkekompetanse. At barnet kan si nei, omtales som barnets nektelseskompetanse. Der publisering krever samtykke, har barnet rett til å nekte at det publiseres bilder og andre personopplysninger om dem. Gode grunner taler for at barn har en videre kompetanse til å nekte, enn til å samtykke til publisering av personopplysninger. Smith begrunner dette med at det krever «mindre grad av modenhet for å vite at man ikke ønsker at et bilde skal offentliggjøres, enn å forstå de negative sidene ved å offentliggjøre personopplysninger».¹⁰⁹ I tillegg er konsekvensene ved å nekte at personopplysninger publiseres normalt langt mindre enn konsekvensene ved et samtykke.¹¹⁰

Dette taler for at barnet har en vid nektelseskompetanse, og nektelseskompetansen må inntre når «barnet er i stand til å danne seg egne synspunkt», jf. barneloven § 31 (1) første punktum. Siden barnets mening skal tillegges stor vekt fra fylte 12 år, må barn i hvert fall ha nektelseskompetanse fra dette tidspunktet. Det sentrale er imidlertid om barnet er i stand til å danne seg en mening, og selv små barn kan ha meninger om at de for eksempel ikke ønsker å bli avbildet. Etersom det krever mindre modenhet for å vite at man ikke ønsker noe, taler dette for at barn helt ned i barnehagealder kan ha nektelseskompetanse.¹¹¹ I tillegg er ikke-verbal kommunikasjon en del av barnets rett til å bli hørt, og barnet må derfor ikke ha sagt uttrykkelig nei. Om for eksempel et 5 år gammelt barn gir uttrykk for ubehag når de ser et bilde av seg selv, kan dette være et tilstrekkelig uttrykk for nektelseskompetanse.

Har barnet gitt uttrykk for at de ikke ønsker publisering vil dette begrense foreldrenes samtykkekompetanse. Barnets nektelseskompetanse utgjør en klar skranke for foreldrenes rett til å dele.

¹⁰⁹ Smith (2011) s.116-117

¹¹⁰ NOU 2019:10 s. 66 med videre henvisninger

¹¹¹ Ibid. s.66

4.4 Balansering mellom barns rett til personvern og andre hensyn

Der influensere publiserer egne barns personopplysninger, må barnets rett til personvern avveies mot andre hensyn. Under gjennomgås to typetilfeller hvor det kan tenkes at andre hensyn må gis prioritet fremfor barnets personvern.

4.4.1 Ytringsfriheten som grunnlag for å kunne publisere om egne barn

Flere influensere deler bilder av barna sine på sosiale medier når de deler fra egen hverdag, i tillegg til at noen deler opplevelser fra foreldrerollen i mamma- og pappablogger. Slik eksponering av barnet kan sjelden sies å være innenfor rammene av foreldreansvaret i barneloven § 30. Publiseringen utgjør et inngrep i barnets privatliv, og inngrepet krever en hjemmel for å være rettmessig. Det er relevant å se om, og eventuelt i hvilken utstrekning, ytringsfriheten gir hjemmel for å dele opplysninger om eget barn.

EMD har oppstilt flere momenter som er relevante i avveiningen av retten til privatliv mot ytringsfriheten. Momentene ble utviklet i saker som gjaldt publisering i pressen, men EMD har benyttet de samme momentene ved publisering i sosiale medier.¹¹² Tradisjonelt er et sentralt moment i avveiningen om ytringen har «allmenn interesse», og momentet er gjerne avgjørende for at ytringsfriheten skal gis prioritet.¹¹³

Ytringer kan ha allmenn interesse også utenfor tilfellene der ytringen inngår som ledd i en offentlig debatt. Det kan være nok at opplysningene kan «belyse eller ha relevans for et spørsmål av allmenn interesse».¹¹⁴ I juridisk teori har det vært diskusjon om retten til å fortelle sin egen historie også omfatter en viss rett til å fortelle om andre. Bakgrunnen for diskusjonen er Rt.2010 s.258 hvor en mann ble frifunnet for å ha krenket privatlivet til ekskona i en lokalhistorisk bok om eget liv på et småbruk. Høyesterett påpekte at skildringer av hverdagslivet i bygdene har kulturhistorisk verdi, og at allmenne interesser tilsa at slike beretninger publiseres og gjøres så levende som mulig.¹¹⁵ Dommen viser at hverdagslige fortellinger om eget liv kan ha allmenn interesse selv om de ikke bidrar til en offentlig debatt. På bakgrunn av at skildringene hadde allmenn interesse kom Høyesterett til at beskrivelsene

¹¹² *Case of Egill Einarsson v. Iceland*

¹¹³ *Se Case of Krone Verlag GmbH & Co. Kg v. Austria*, HR-2019-2038-A

¹¹⁴ Hovlid (2015) s.150

¹¹⁵ Rt.2010 s.258 avsnitt 60

av ekskona lå «innenfor den frihet historieskriveren eller selvbiografen må ha til å beskrive personer som har deltatt i ens liv».¹¹⁶

Publisering på sosiale medier kan sammenlignes med en selvbiografi, og dommen har overføringsverdi til situasjonen der influensere omtaler andre når de deler egen hverdag på sosiale medier. Med henvisning til dommen mener Aarli at foreldre må ha en «viss adgang til å dele opplysninger om barnet i sosiale medier» forutsatt at det skjer med «tilbørlig respekt for barnets interesser og behov».¹¹⁷ Smith åpner også for at foreldre bør ha en viss adgang til å publisere bilder der skadevirkningene er små for barnet.¹¹⁸ Både Aarli og Smith synes å åpne for at ytringsfriheten gir foreldrene en viss rett til å publisere personopplysninger om barnet. Dette synspunktet har også fått tilslutning fra Hovlid og Lillebø.¹¹⁹

Inngrepet i barnets privatliv vil imidlertid ikke være forholdsmessig dersom foreldrene kan dele fra egen hverdag på en måte som er mindre inngripende for barnet. Når en influencer deler fra eget liv vil det være vanskelig å anonymisere barnet. Det er ikke tilstrekkelig at barnets ansikt er sladdet, eller at barnet er lite fremtredende i bildet. I gjeldende rett er den en høy terskel for anonymisering. I Rt.2009 s.1568 tilkjente Høyesterett en snowboardkjører vederlag for at det hadde blitt publisert et bilde som viste han bakfra. Selv om han var i bakgrunnen av bildet, kunne snowboarderen identifiseres av andre personer i snowboardmiljøet. Der barna eksponeres av foreldre som er åpne om sin egen identitet, vil også barna kunne identifiseres.

Influensere deler barnets personopplysninger til et stort antall personer, og gjerne i et større omfang enn «vanlige foreldre». Dette gjør inngrepet i barnets personvern større, og influensere vil sjelden kunne dele personopplysninger om barnet med tilbørlig respekt for barnets interesser og behov. En forutsetning for at influensere skal kunne publisere om egne barn er at omfanget av publiseringen begrenses til et minimum. Dette har Aarli også har tatt til orde for.¹²⁰ Ytringsfriheten vil sjelden veie tungt nok til å begrunne inngrepet i barnets personvern der influensere eksponerer egne barn på sosiale medier.

¹¹⁶ Rt.2010 s.258 avsnitt 66

¹¹⁷ Aarli (2020) s.271

¹¹⁸ Smith (2011) s.121

¹¹⁹ Hovlid og Lillebø (2020) s. 308

¹²⁰ Aarli (2020) s.271

4.4.2 Kan hensynet til barnets øvrige interesser begrunne inngrep i personvernet?

Det er tilfeller hvor foreldre må dele barnets sensitive personopplysninger for å overholde sine plikter etter foreldreansvaret. Foreldre må for eksempel dele barnets helseopplysninger med helsepersonell for å kunne ivareta barnets helse. Der deling av barnets personopplysninger er nødvendig med hensyn til barnets beste, vil slik deling være uproblematisk. Det vil imidlertid også være tilfeller der foreldre mener det foreligger et legitimt behov for å dele barnets sensitive personopplysninger med offentligheten. Løvemammaene representerer et slikt tilfelle hvor det foreligger vanskelige avveininger.

Løvemammaene er en gruppe foreldre som på Snapchat deler fra hverdagen med syke barn til rundt 100 000 følgere.¹²¹ Gruppen ble opprettet i protest mot endringen i pleiepengeordningen, og brukes i dag til å samle inn penger til familier med alvorlig syke barn. Løvemammaene publiserer personopplysninger om egne barn, og spørsmålet er om publiseringen har hjemmel i foreldreansvaret ved at publiseringen er i «barnets interesser og behov», jf. barneloven § 30.

Det vil gagne alvorlige syke barn at det samles inn penger til familien. Der det foreligger et legitimt formål bak publiseringen må formålet veies mot eventuelle skadevirkninger for barnet ved at opplysningene blir publisert.¹²²

Smith åpner for at det kan gjøres inngrep i barnets rett til privatliv dersom skadevirkningene for barnet er små.¹²³ Løvemammaene deler imidlertid barnets helseopplysninger på sosiale medier, og det kan få store skadevirkninger for barnet at de eksponeres i sårbare situasjoner. Presumsjonen er at det vil få skadevirkninger for individet om sensitive personopplysninger spres til et stort antall følgere, se punkt 3.5. I tillegg risikerer barnet å bli frontfigur for en diagnose, uten at barnet selv ønsker dette. Det kan være belastende å bli assosiert med en diagnose, særlig når barnet blir eldre og ønsker å skape sin egen identitet. Dette tilsier at eksponeringen kan få store skadevirkninger for barnet.

Barn med alvorlige diagnoser kan også ha nedsatt funksjonsevne slik at de i mindre grad evner å forstå konsekvensene av publisering på sosiale medier. Man bør derfor være varsom med å tillegge et samtykke fra barnet vekt i retning av at publisering er i barnets interesse. Det

¹²¹ <https://lovemammaene.no/om/> (sjekket 02.05.2023)

¹²² Smith (2011) s.121

¹²³ Ibid. s.121

kan derimot hevdes barnets funksjonshemming gjør at foreldrene har en strengere plikt til å foreta en selvstendig vurdering av om publisering vil gagne barnet.

Til tross for at Løvemammaene eksponerer barnet med et godt formål, kan eksponeringen få store skadevirkninger for barnet. Formålet synes ikke å veie opp for skadevirkningene for barnet når det publiseres sensitive personopplysninger på internett. Der det skal gjøres større inngrep i barnets privatliv må det utvises stor varsomhet i avveiningene, og inngrepet må søkes gjort minst mulig.

5. Virkemidler for å forfølge personvernkrænkelser mot barn

Barn har en selvstendig rett til personvern, og det er foreldrenes oppgave å ivareta barnets personvern frem til barnet har nådd myndighetsalder. Foreldre flest ønsker å beskytte barnet, og søker å ta avgjørelser i tråd med barnets beste. Barn er derfor i utgangspunktet godt beskyttet ved at foreldrene ivaretar barnets rettigheter, jf. barneloven § 30.

Foreldre som eksponerer barnet på en skadelig måte, handler imidlertid på tvers av barnets interesser. Foreldreansvaret er i disse tilfellene ikke tilstrekkelig til å ivareta barnets rett til personvern. Spørsmålet blir da hvilke virkemidler barnet har for å forfølge personvernkrænkelser, og til å ivareta sitt personvern overfor egne foreldre. Barn er en sårbar gruppe på grunn av sin fysiske og mentale umodenhet, og de har behov for egne sikkerhetsmekanismer som skal bidra til å sikre deres rettigheter.

5.1 Behovet for effektive rettsmidler

Barn er i utgangspunktet avhengige av foreldrene for å forfølge brudd på sine rettigheter. På egenhånd har barnet begrensede muligheter til å få håndhevet rettighetene sine, og det er flere grunner til dette. Et hinder er at barn ikke nødvendigvis kjenner til egne rettigheter. Det er vanskelig å nekte foreldrene å publisere et bilde dersom man ikke vet at man har rett til å si nei. Ved personvernkrænkelser er det også en utfordring at det krever modenhet å forstå hvilke konsekvenser publisering kan få på sikt, og barn vil ha vansker med å vurdere om foreldrenes publisering utgjør et uønsket inngrep i deres personvern. Det er også flere prosessuelle hindre som begrenser barnets mulighet til å håndheve egne rettigheter. Disse behandles under punkt 5.2.

I kommentar nr.25 skriver barnekomiteen at «[s]tates should ensure that appropriate and effective remedial judicial and non-judicial mechanisms for the violations of children’s rights relating to the digital environment are prompt, available and accessible to children and their representatives. Such mechanisms should include free, widely-known, safe, confidential and child-friendly complaint and reporting mechanisms to the relevant authorities”.¹²⁴ Det er ifølge barnekomiteen ikke tilstrekkelig at barns personvern er sikret i lovgivningen. Barnet må også ha reell tilgang til virkemidler hvor de kan få håndhevet sine rettigheter.

Tilgang til rettsmidler er en grunnleggende rettighet i seg selv, og en sentral forutsetning for beskyttelse av alle menneskerettigheter. Individet må ha tilgang til en effektiv, nasjonal kontrollmekanisme som kan ta stilling til om det foreligger et rettighetsbrudd, og som har myndighet til å reparere eller forhindre en eventuell krenkelse. Uten tilgang til effektive rettsmidler risikerer man at rettighetene ikke får virkning i praksis.

I motsetning til de andre menneskerettighetskonvensjonene inneholder ikke barnekonvensjonen et eksplisitt krav om effektive rettsmidler.¹²⁵ Barnekomiteen har imidlertid uttalt at «[f]or rights to have meaning, effective remedies must be available to redress violations. This requirement is implicit in the Convention». ¹²⁶ Det er derfor klart at det må innfortolkes et krav om effektiv rettsmidler i barnekonvensjonen. I tillegg synes barnekomiteen å ta til orde for at barn har et større behov for tilgang til effektive rettsmidler.¹²⁷ Bakgrunnen for dette er at barn stort sett ikke har prosessuell handleevne, og er avhengig av at foreldrene handler i tråd med deres interesser. Der foreldrene handler i strid med barnets interesser mangler barnet mulighet til å ivareta egne rettigheter.

Som fremhevet av barnekomiteen bør slike virkemidler være gratis, velkjente for allmenheten, trygge og barnetilpassede.¹²⁸ Dette er forutsetninger for at barnet skal være i stand til å benytte seg av virkemidlene. Barnetilpassede ordninger gjør at barnet enklere kan navigere seg i systemet, og kan gjøre det lettere for barnet å ta kontakt på egenhånd. Staten må også legge forholdene til rette for at barnet får relevant informasjon om hvor de kan henvende seg.

At barnet skal sikres tilgang til effektive rettsmidler betyr ikke at staten må gi barnet full rettslig handleevne i alle saker. Barnekonvensjonen art. 12 gir kun barnet en rett til

¹²⁴ FNs barnekomité (2021) avsnitt 45

¹²⁵ Se blant annet EMK art.3 (1)

¹²⁶ FNs barnekomité (2003) avsnitt 24

¹²⁷ Ibid. avsnitt 24

¹²⁸ FNs barnekomité (2021) avsnitt 45

medbestemmelse i saker som gjelder seg selv, ikke en rett til selvbestemmelse. Bakgrunnen er at barns umodenhet gjør at de ikke evner å forstå konsekvensene av å foreta rettslig forpliktende handlinger. For å beskytte barnet er det derfor behov for å begrense barns mulighet til å foreta rettslige handlinger på egenhånd.

5.2 Hvilke sanksjonsmuligheter finnes i dag?

5.2.1 Adgang til å reise søksmål

Privatlivet er vernet i skadeerstatningsloven § 3-6 som fastsetter at man kan kreve erstatning om man har fått krenket privatlivets fred. Etter norsk lov er barn imidlertid ikke prosessdyktige med mindre det følger av «særlig lovbestemmelse», jf. tvisteloven § 2-2 (3).¹²⁹ Barnet er derfor avhengig av at foreldrene foretar prosesshandlinger på deres vegne for å reise søksmål. Der foreldrene selv har utsatt barnet for personvernkrænkelser, fremstår det ikke aktuelt at foreldrene reiser sak mot seg selv.

For de mest alvorlige personvernkrænkelserne har man et strafferettslig vern i straffeloven § 267. I HR-2019-2038-A ble en mor for første gang dømt for brudd på bestemmelsen etter å ha publisert svært sensitive opplysninger om datteren på Facebook. Tidligere var påtalekrav fra fornærmede et vilkår for å påtale saker om brudd på privatlivets fred. Barn var da avhengig av samtykke fra foreldrene for å kunne straffeforfølge saken. I den nye straffeloven ble § 267 lagt under offentlig påtale, og påtalemyndigheten kan ta ut påtale på eget initiativ dersom de finner at det er behov. Personvernkrænkelser utført av barnets foreldre kan nå strafferettslige forfølges, uten at barnets foreldre må samtykke. Det strafferettslige vernet synes imidlertid å være begrenset til de mest alvorlige tilfellene av publisering.¹³⁰ Det vil sjelden være aktuelt med strafferettslige sanksjoner der influensere deler barnets hverdag, selv om dette et inngrep i barnets personvern.

Barn har også vern om sitt privatliv i EMK art.8, og etter EMK art. 34 har «any person» klagerett. Barn kan på papiret klage inn Norge med påstand om at staten ikke har gjort nok for å sikre barnet mot privatlivkrænkelser utført av egne foreldre. Denne retten vil i realiteten også være begrenset ettersom barnet er avhengig av at en voksen tar saken videre.¹³¹ I tillegg er det krav om at nasjonale rettsmidler må være uttømt før EMD kan prøve saken, jf. art. 35 (1).

¹²⁹ Lov 17.juni 2005 nr.90 om mekling og rettergang i sivile tvister

¹³⁰ Hovlid og Lillebø (2020) s.299

¹³¹ Se drøftelsen under punkt 5.1

Barn er ikke prosessdyktige, og har ikke mulighet til å uttømme nasjonale rettsmidler på egenhånd. EMK art. 35 utgjør derfor et ytterligere hinder for at barn kan fremme sak for EMD.

5.2.2 Datatilsynets kompetanse

Tidligere hadde Datatilsynet kompetanse til å gi pålegg om at uforsvarlig behandling av barns personopplysninger i strid med barnets beste måtte opphøre.¹³² Den tidligere personopplysningsloven § 11 (3) bestemte at barns personopplysninger ikke skal behandles på en måte som er uforsvarlig av hensyn til barnets beste. Bakgrunnen for bestemmelsen var at FNs Barnekomité i 2010 uttrykte bekymring for at flere foreldre legger ut personlige opplysninger om egne barn på nett. Komiteen anbefalte at Datatilsynet burde få mandat til å forhindre at foreldre legger ut opplysninger om barnet som krenker barnets rett til privatliv, og ikke er til barnets beste.¹³³ Paragraf 11 (3) ga barns personopplysninger et særlig vern, og styrket barns rettsstilling ved behandling av deres personopplysninger.

Lovgiver valgte å ikke videreføre § 11 (3) i den nye personopplysningsloven fordi de fant at personvernforordningen ikke åpnet for en generell regel om behandling av barns personopplysninger.¹³⁴ Datatilsynet har dermed ikke lenger en klar hjemme for å gripe inn i saker som tidligere ble rammet av § 11 (3). I Prop. 56 LS (2017-2018) s. 99 skriver departementet at det må vurderes konkret i det enkelte tilfellet om Datatilsynet kan gripe inn der foreldre behandler barns personopplysninger på en uforsvarlig måte. De viser til at Datatilsynets eventuelle kompetanse hviler på de «alminnelige regler som gir rammene for foreldres samtykke til å behandle barns personopplysninger, sett i sammenheng med forordningens alminnelige regler».¹³⁵ Det er ikke klart hvilke «alminnelige» regler det vises til, og som drøftelsene under punkt 3 og 4 viser, er reglene for foreldres samtykkekompetanse på barnets vegne uklare.

På bakgrunn av de uklare forarbeidsuttalelsene ba barneombudet Datatilsynet om å avklare hvilken kompetanse de har til å gripe inn etter den nye personopplysningsloven.¹³⁶

¹³² Lov 14.april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger § 46 fjerde ledd, jf. § 11 tredje ledd.

¹³³ FNs barnekomité (2010) avsnitt 28-29

¹³⁴ Prop. 56 LS (2017-2018) s.99

¹³⁵ Ibid. s.99

¹³⁶ Barneombudet (2019)

Datatilsynet svarte at de ikke ville prioritere en utredning av dette, og at de måtte ta saken opp til vurdering dersom de fikk inn en konkret klage som gjaldt dette.¹³⁷ Det er derfor fortsatt uklart om, og i hvilken utstrekning Datatilsynet kan gripe inn ved foreldre som uforsvarlig behandler barns personopplysninger. At Datatilsynet ikke har en klar hjemmel for å gripe inn gjør at barn fremstår dårligere beskyttet i den nye personopplysningsloven.

5.2.3 Retten til å bli glemt

For å kreve sletting av personopplysninger etter art.17 må man henvende seg til den behandlingsansvarlige, altså foreldrene. Om foreldrene ikke godtar å slette opplysningene, vil barnet bli stående fast. Siden barn ikke er prosessdyktige, vil de ikke være i stand til å få håndhevet art. 17 for domstolene på egenhånd. Der foreldrene ikke vil slette opplysningene etter forespørsel fra barnet, vil de heller ikke reise sak mot seg selv.

Den andre måten er å ta kontakt med uformelle slettetjenester som slettmeg.no. Slettmeg.no kan gi råd og veiledning om hvordan man får slettet informasjon fra nettet. Tjenesten har imidlertid ikke mandat til å kreve sletting, og barnet må selv kreve opplysningene slettet.¹³⁸ Problemet med uformelle slettetjenester er også at barn har begrenset evne til å forstå og nyttiggjøre seg av tjenestene. Tjenestene er ikke direkte rettet mot barn, og få barn har kunnskap om at de eksisterer. For barn eksisterer retten til sletting i realiteten kun på papiret, der foreldrene er behandlingsansvarlig.

5.2.4 Klage til barneombudet?

Barneombudet er et uavhengig organ som skal fremme barns interesser i samfunnet, og følge med på at Norge overholder sine forpliktelser etter FNs barnekonvensjon.¹³⁹ Barneombudet skal overvåke situasjonen for barn og unge i Norge, og bruke kunnskapen til å foreslå tiltak som kan styrke barns rettsikkerhet, tillegg til å komme med rådgivende uttalelser i saker som berører barn. For å kunne overvåke barns situasjon har barneombudet fri tilgang til informasjon fra private og offentlige institusjoner for barn.¹⁴⁰ Barneombudet kan også be om innsyn i enkeltsaker.¹⁴¹ Barneombudet har imidlertid ikke myndighet til å fatte vedtak i

¹³⁷ Datatilsynet (2019)

¹³⁸ <https://slettmeg.no/om-oss/> (sjekket 20.04.2023)

¹³⁹ Lov 6.mars 1981 om barneombud (barneombudsloven) § 3, jf. § 1

¹⁴⁰ Barneombudsloven § 4

¹⁴¹ Barneombudsloven § 3

enkeltsaker. Ombudets kompetanse er begrenset til å innhente informasjon om saken, og til å komme med en rådgivende uttalelse adressert til ansvarlig myndighet.¹⁴²

Barn har et reelt behov for at det finnes et organ med mandat til å motta og behandle klager fra barn, se punkt 5.1. I rapporten fra 2010 uttalte FNs barnekomité at «et slikt mandat ville ha vært en måte å gi barn øyeblikkelig hjelp på, om nødvendig, og selv om det [også] kunne ha vært et redskap for å kartlegge viktige problemområder der barns rettigheter blir krenket».¹⁴³ For at institusjoner som barneombudet, skal være i stand til å beskytte barns rettigheter på en effektiv måte, understreker barnekomiteen at institusjonene må ha myndighet til å behandle konkrete klager.¹⁴⁴

FNs barnekomité har gjentatte ganger gitt Norge kritikk for å ikke ha et organ med kompetanse til å ta imot klager fra barn, og har anbefalt at barneombudet får mandatet.¹⁴⁵ Norge har ikke tatt kritikken til følge med den begrunnelse at en utvidelse av barneombudets mandatet vil kunne gå på bekostning av rollen som pådriver av prinsipielle spørsmål om ivaretagelsen av barns interesser.¹⁴⁶ I 2015 ble Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) opprettet. NIM har som oppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven og internasjonale traktater.¹⁴⁷ NIM fremstår velegnet til å fortsette arbeidet som pådriver av prinsipielle spørsmål om barns rettigheter, dersom barneombudet må bruke mer ressurser på enkeltsaker.

Dagens barneombudsordning gjør at ombudet ikke kan stanse foreldre som krenker barnets personvern. Når et barn henvender seg til barneombudet, kan ombudet kun gi barnet veiledning om hvilken instans som er rett å henvende seg til. Der foreldrene har krenket barnets personvern er det ingen myndigheter med klar kompetanse til å gripe inn, og som barnet kan henvises videre til. Barneombudet har i dag ikke kompetanse til å hjelpe barn med å beskytte sitt personvern i enkeltsaker.

¹⁴² Barne- og likestillingsdepartementet (2016) side 10

¹⁴³ FNs barnekomité (2010) avsnitt 13 og 14

¹⁴⁴ FNs barnekomité (2002) avsnitt 13

¹⁴⁵ FNs barnekomité (2010) avsnitt 13-14, FNs barnekomité (2018) avsnitt 7-8

¹⁴⁶ Barne- og likestillingsdepartementet (2016) s.10

¹⁴⁷ Lov 22.mai 2015 om Norges institusjon for menneskerettigheter § 1

5.3 Har barn tilgang til tilstrekkelige virkemidler?

Barns manglende mulighet til å selv håndheve sine rettigheter, gjør at lovens beskyttelse av personvernet i praksis ikke er tilstrekkelig effektiv. De mindre personvernkrenkelsene faller utenfor det strafferettslige vernet, og det er ikke aktuelt at barnets foreldre saksøker seg selv. Barn har heller ikke tilgang til et enkelt og effektivt håndhevingsorgan som kan slette opplysninger publisert i strid med deres rett til personvern. Er barn utsatt for mindre alvorlige personvernkrenkelse fra egne foreldre, har barnet ingen steder de kan henvende seg for å få slutt på personvernkrenkelsen.

Mindre personvernkrenkelse som foreldre utsetter egne barn for bør sanksjoneres på andre måter enn med sivilrettslige og strafferettslige sanksjoner. Slike sanksjoner vil utgjøre et stort inngrep i foreldrenes familieliv, og fremstår ikke som en adekvat respons ved mindre alvorlige krenkelser av barnets personvern. Foreldre må ha et betydelig rom til å gjøre feilvurderinger av hva som er til barnets beste uten å frykte søksmål. Det komplekse forholdet mellom barn og foreldre, tilsier at det er behov for effektive ordninger utenfor det ordinære rettssystemet som kan sikre barnets rettigheter innad i familien.

Under vil jeg drøfte alternative ordninger som kan styrke barns muligheter til å selv forfølge brudd på deres personvern. En mulighet er å gi barneombudet kompetanse til å motta og behandle klager fra barn. Om barneombudet bør få denne kompetansen drøftes under punkt 6.1.2. Under punkt 6.2 vil jeg drøfte om Datatilsynet burde få tydeligere kompetanse til slette personopplysninger om barn som er publisert i strid med barnets beste.

6. Forslag som kan styrke effektiviteten av barns personvern

6.1 Bør barneombudet få kompetanse til å motta klager fra barn?

6.1.1 Den danske barneombudsordningen

Danmark opprettet Børnekontoret i 2012, og Børnekontoret er tillagt mange av de samme oppgavene som det norske barneombudet. Børnekontoret har imidlertid også mandat til å motta klager fra barn. Det er nyttig å se hen til hvordan den danske ordningen er utformet, for å vurdere om en tilsvarende klageordning for barn hadde vært hensiktsmessig i Norge.

Bakgrunnen for at Børnekontoret ble opprettet var at FNs barnekomité anbefalte Danmark å etablere en instans med kompetanse til å ta imot klager fra barn.¹⁴⁸ Formålet med Børnekontoret er å sikre barn bedre mulighet for å få klager behandlet av en åpen og uavhengig instans.¹⁴⁹ Børnekontoret er en del av Folketingets ombudsmann, og kontorets kompetanse til å behandle klager er begrenset av ombudsmandsloven.¹⁵⁰ Det følger av ombudsmandsloven § 7 at ombudsmannens virksomhet kun omfatter den offentlige forvaltningen. Loven gir dermed ikke Børnekontoret kompetanse til å føre kontroll med hvordan barn blir behandlet i private familier. I forarbeidene peker de på at direkte ombudsmannskontroll på dette området vil gi Børnekontoret for vid kompetanse.¹⁵¹

I sine to første år mottok Børnekontoret 1350 klager, mens det i 2022 alene ble opprettet over 900 klagesaker.¹⁵² Dette viser at det er behov for en klageordning rettet direkte mot barn. Flesteparten av klagene kom imidlertid fra voksne som klagde på vegne av et barn. Kun 83 av 1350 henvendelser de to første årene kom direkte fra barn.¹⁵³ Dette kan tilsi at barn har problemer med å benytte seg av klageordningen på egenhånd. Bakgrunnen kan være at barn ikke har tilstrekkelig kunnskap om egne rettigheter, at barn ikke tørr eller evner å bruke ordningen, eller at de ikke kjenner til at ordningen eksisterer.

Når barn henvender seg til Børnekontoret tar medarbeiderne hurtigere hånd om henvendelsen, og gir svar på en barnetilpasset måte.¹⁵⁴ Der barn tar kontakt, har Børnekontoret ofte ikke kompetanse til å behandle saken, men de hjelper da barnet med å kontakte relevante myndigheter. I tillegg bistår de med å sette barnets synspunkt inn i en rettslig kontekst, og ber om å få kopi av myndighetenes svar, slik at de kan hjelpe barnet å følge opp saken om nødvendig.¹⁵⁵ Børnekontoret har også opprettet en egen nettside med barnetilpasset informasjonen og utseende. På denne måten gjør klageordningen hos Børnekontoret det enklere for barn å orientere seg i rettssystemet. Børnekontoret samler barnefaglig kompetanse på ett sted, noe som bidrar til at barnet møtes på en god måte. På denne måten har

¹⁴⁸ FNs barnekomité (2011) avsnitt 18-20

¹⁴⁹ Sagsforløb 2011/1 LF 188 punkt 3

¹⁵⁰ Lovbekendtgørelse nr.349 af lov om Folketingets ombudsmand

¹⁵¹ Sagsforløb 2011/1 LF 188 punkt 3.1

¹⁵² Social- og indenrigsministeriet (2016) s.10, <https://www.altinget.dk/boern/artikel/ombudsmanden-boernekontoret-har-i-et-aarti-arbejdet-ufortroedent-for-boerns-rettigheder>

¹⁵³ Social- og indenrigsministeriet (2016) s.11

¹⁵⁴ <https://www.altinget.dk/boern/artikel/ombudsmanden-boernekontoret-har-i-et-aarti-arbejdet-ufortroedent-for-boerns-rettigheder>

¹⁵⁵ Social- og indenrigsministeriet (2016) s.11

Børnekontoret muliggjort at barn selv kan hevde sine egne rettigheter, selv om kontoret bare mottok 83 klager direkte fra barnet selv de to første årene.

6.1.2 Bør barneombudet få tilsvarende kompetanse som Børnekontoret?

En klageordning gjør det lettere for barn å håndheve egne rettigheter, uten bistand fra foreldrene. Etter min mening er det naturlig at en eventuell klageordning for barn legges til barneombudet. Barn kan allerede henvende seg til barneombudet for å få veiledning om egne rettigheter. I tillegg er barneombudet kjent blant barn og de har en nettside med barnetilpasset informasjon. Forholdene ligger dermed godt til rette for at en klageordning raskt kan bli kjent blant barn, og at barn kan klare å bruke ordningen på egenhånd.

En klageordning ville gjort ombudet i stand til å hjelpe barn i enkeltsaker, noe som ville styrket barns rettssikkerhet. En klageordning vil forutsette at barneombudet får forvaltningsansvar knyttet til en eller flere bestemte lover.¹⁵⁶ Det fremstår, i likhet med den danske ordningen, naturlig å begrense barneombudets kompetanse i tråd med kompetansen til Sivilombudet. Sivilombudet har kompetanse til å føre tilsyn med offentlig forvaltning¹⁵⁷, og ombudet har ikke kompetanse til å behandle klager som gjelder private forhold. Krenkelser i forholdet mellom barn og foreldre vil derfor falle utenfor barneombudets kompetanse. Avgrensningen synes naturlig ettersom det er et stort inngrep i familielivet om en offentlig instans skal kunne føre kontroll med hvordan foreldrene utøver foreldreansvaret.

Barneombudet ville således ikke fått kompetanse til å behandle klager fra barn som er utsatt for personvernkrænkelser av egne foreldre. En eventuell klageordning vil dermed ikke direkte bøte på problemet med manglende tilgang til rettsmidler for barn som er utsatt for personvernkrænkelser fra egne foreldre. En klageordning hos barneombudet vil imidlertid fungere som en enkel, og tilgjengelig inngang til rettssystemet for barn som opplever brudd på sine rettigheter. Barneombudet har god barnefaglig kompetanse, og kan gi barn informasjon om rettigheter på en måte de forstår. I tillegg kan ombudet, i likhet med Børnekontoret henvise barnet videre, og hjelpe barnet med å formidle sitt synspunkt. Barneombudet kan også hjelpe barnet i den videre dialogen med rett instans. På denne måten vil en klageordning i seg

¹⁵⁶ Barne- og likestillingsdepartementet (2016) s.10

¹⁵⁷ Lov 18.juni 2021 nr.121 om Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen § 4

selv gi ringvirkninger, og indirekte bidra til å sikre barnets rettigheter, også når det gjelder personvernkrænkelser fra egne foreldre.

En klageordning kan også, som påpekt av FNs barnekomité, være viktig for å kartlegge problemområder der barns rettigheter blir brutt. Hos Børnekontoret har konkrete saker kastet lys over problemer ved gjeldende lovgivning. I en sak om tvangsplassering av asylbarn når foreldrene ikke hadde lovlig opphold i Danmark, oppdaget ombudsmannen at det var usikkerhet om hvilke regler som gjaldt. Etter en henvendelse fra Børnekontoret om hvorvidt hjemmelen for tvangsplassering av asylbarn var tilstrekkelig, vedtok Folketinget nye regler om sosiale tiltak for asylbarn med foreldre uten lovlig opphold i Danmark.¹⁵⁸ På denne måten kan klageordningen også bidra til å styrke barns rettigheter generelt.

6.2 Styrking av Datatilsynet

6.2.1 Tydeliggjøring av Datatilsynets kompetanse til å slette opplysninger

Det fremstår som et inngrep i familielivet om et offentlig organ skal ha kompetanse til å overprøve foreldrenes vurderinger, for deretter å kunne ilegge straffesanksjoner eller erstatningsansvar. En tilstrekkelig vid og enkel adgang til å få slettet opplysninger i strid med barnets beste fremstår som den enkleste måten å ivareta barnets personvern, uten at det griper for langt inn i familielivet. I dag er Datatilsynets kompetanse til å slette opplysninger i strid med barnets personvern usikker, se punkt 5.2.2. En tydeliggjøring, og utvidelse av Datatilsynets kompetanse til å slette opplysninger, hadde styrket barns rett til personvern.

Etter den tidligere personopplysningsloven § 11-3 (3) hadde Datatilsynet kun mulighet til å gripe inn ved behandling som var «uforsvarlig av hensyn til barnets beste». I forarbeidene ble det fremhevet at bestemmelsen var forbeholdt de mer «klanderverdige disposisjoner» som er «åpenbart krenkende for barnet».¹⁵⁹ Terskelen for å gripe inn etter den tidligere bestemmelsen lå høyt. Dette gjenspeilet seg i Datatilsynets praksis, og tilsynet var tilbakeholdne med å overprøve foreldrenes vurderinger. Datatilsynets sak 14/00067 gjaldt en film som viste en tre år gammel gutt som gråter og har spasmer under et sykehusbesøk. Videoen, som viste gutten i en svært sårbar situasjon, ble publisert på Youtube av guttens foreldre. Siden videoen var

¹⁵⁸ Folketingets ombudsmand (2022) punkt «alvorlige problemstillinger»

¹⁵⁹ Prop. 47 L (2011–2012) merknaden til § 11

publisert for å kritisere barnevernet, kom Datatilsynet til at opplysningene ikke kunne slettes etter å ha foretatt en avveining mellom barnets personvern og foreldrenes ytringsfrihet.

Datatilsynet bør etter min vurdering ikke bare få en tydeliggjort kompetanse til å gripe inn, men også få utvidet kompetanse til å slette opplysninger sammenlignet med den tidligere § 11-3 (3). Dersom en like høy terskel legges til grunn vil mindre alvorlige personvernkrænkelser ikke kunne håndheves, og barnet vil ikke ha noen effektiv beskyttelse av sitt personvern. Smith tok i sin tid også til orde for at Datatilsynet bør ha kompetanse til å foreta sletting på eget initiativ.¹⁶⁰ Å slette opplysninger har en grense mot ytringsfriheten, og en for vid kompetanse for Datatilsynet til å slette opplysninger vil kunne bli sensurering. Datatilsynet bør derfor kun få kompetanse til å slette opplysninger etter forespørsel fra barnet, eller andre som ivaretar barnets interesser.

Datatilsynet bør også ha kompetanse til å komme med veiledende uttalelser til foreldre som publiserer barnets personopplysninger i strid med barnets rett til personvern. Aarli har fremhevet at foreldre vil trenge veiledning på området, da det kan være vanskelig å vurdere hvilke opplysninger som kan deles og ikke.¹⁶¹ Ved å gi bedre informasjon til foreldre som ikke har et reflektert forhold til informasjonsdeling, kan det skape en holdningsendring hvor man får større fokus på barnets rett til personvern. Holdningsskapende arbeid er også mindre inngripende i foreldrenes rett til familieliv.

6.2.2 Klargjøring av personvernregelverket

Personvernregelverket mangler klare grenser for foreldrenes samtykkekompetanse på barnets vegne. En klargjøring av regelverket vil gjøre det enklere for Datatilsynet å håndheve brudd på barns personvern. I forarbeidene til den nye barneloven gikk utvalget inn for å eksplisitt regulere barns rett privatliv og personvern. Den foreslåtte bestemmelsen søker å klargjøre hvor langt foreldrenes samtykkekompetanse på vegne av barnet rekker.¹⁶² I den foreslåtte § 6-7 skal foreldrene ved samtykke «alltid ta omsyn til den retten barnet har til personvern og vern om privatlivet».¹⁶³ I tillegg fastsetter den foreslåtte bestemmelsen at barn overtar samtykkekompetansen ved fylte 13 år, og at barn kan nekte foreldrene å samtykke til deling

¹⁶⁰ Smith (2011) s. 121

¹⁶¹ Aarli (2020) s.271

¹⁶² NOU 2020: 14 s. 109

¹⁶³ NOU 2020: 14 lovforslaget til § 6-7

av personopplysninger.¹⁶⁴ Klargjøring av foreldrenes samtykkekompetanse vil tydeliggjøre det rettslige rammeverket rundt barns personvern, og gjøre det enklere for Datatilsynet å slette opplysninger i strid med regelverket.

6.3 Avsluttende refleksjoner

Dagens personvernregelverk vier ikke oppmerksomhet til spørsmålet om hvor langt foreldresamtykket rekker overfor barns rett til personvern.¹⁶⁵ Det er derfor vanskelig å trekke klare grenser for foreldres publisering av barns personopplysninger på sosiale medier. Selv der foreldrene er influensere og deler barnets personopplysninger som ledd i kommersiell virksomhet, er det ikke satt noen grenser for foreldres adgang til å publisere barnets personopplysninger. I dag må grensene trekkes etter en konkret avveining av barnets beste, ytringsfriheten og barnets med- og selvbestemmelsesrett. En presisering av barnets rett til personvern i barneloven, som foreslått i NOU 2020: 14, vil være ett skritt i riktig retning, både fordi det tydeliggjør regelverket, og fordi det kan ha en holdningsskapende effekt at barns rett til personvern særskilt fremheves i barneloven.

Det er også en utfordring er at barn mangler rettsmidler for å stoppe personvernkrænkelser, med unntak av i de mest alvorlige sakene. Barnets rett til personvern fremstår derfor kun som en rettighet på papiret, uten realitet. Barn må få tilgang til et tilsynsorgan som kan håndheve regelverket, og det fremstår nærliggende at Datatilsynet får en tydeliggjort og utvidet kompetanse til å slette opplysninger etter klage fra barnet. I tillegg vil det å opprette en klageordning hos barneombudet gi barn en enkel inngang til rettssystemet, og bidra til å styrke barns rettssikkerhet. En klageordning hos barneombudet kan dermed få indirekte betydning der barn utsettes for personvernkrænkelser av egne foreldre.

Dette er tre tiltak som kunne bidratt til å styrke barnets personvern i forhold til egne foreldre. Barnets rett til privatliv og personvern er rettigheter som vil få større betydning i takt med utviklingen av nye digitale plattformer. Tiden er inne for å oppdatere lovverket slik at det holder tritt med nye personvernutfordringer. Fremveksten av influensere og influensemarkedsføring er bare ett eksempel på hvordan den nye digitale hverdagen skaper utfordringer for barns personvern.

¹⁶⁴ NOU 2020: 14 lovforslaget til § 6-7

¹⁶⁵ NOU 2020: 14 s.108

7.Litteraturliste

7.1 Regelverk

7.1.1 Norske lover

Lov 17.mai 1814 Kongerikets Norges Grunnlov (Grunnloven)

Lov 6.mars 1981 nr. 5 om barneombud (barneombudsloven)

Lov 8.april 1981 nr.7 om barn og foreldre (barnelova)

Lov 21.mai 1999 nr.30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Lov 14.april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (tidligere personopplysningslov) (opphevet)

Lov 20.mai 2005 nr.28 om straff (straffeloven)

Lov 26.mars 2010 nr.9 om vergemål (vergemålsloven)

Lov 22.mai 2015 nr.33 om Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM-loven)

Lov 15.juni 2018 nr.38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)

Lov 15.juni 2018 nr.40 om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven)

Lov 18.juni 2021 nr.121 om Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen (sivilombudsloven)

7.1.2 Traktater, EU-rettsakter og utenlandske lover

FNs barnekonvensjon	Lov 21.mai 1999 nr.30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) vedlegg 8: FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller (norsk oversettelse)
---------------------	---

Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK)	Lov 21.mai 1999 nr.30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) vedlegg 2: Den europeiske menneskerettskonvensjon med protokoller (norsk oversettelse)
Personvernforordningen	Europaparlamentet og Rådets forordning nr.2016/679 av 27.april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (personvernforordningen)
Personverndirektivet 1995	Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger (personverndirektivet 1995)
Lovbekendtgørelse nr.349 om Folketingets ombudsmand	Lovbekendtgørelse nr.349 af 22.mars 2013 om Folketingets ombudsmand, hvor lov nr.473 af 12.juni 1996 om Folketingets Ombudsmand bekendtgøres med de ændringer, der følger af lov nr. 556 af 24. juni 2005, lov nr. 502 af 12. juni 2009 og lov nr. 568 af 18. juni 2012. [lest på https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2013/349]

7.2 Forarbeider og andre offentlige publikasjoner

7.2.1 Norske forarbeider

NOU 1977: 35	Lov om barn og foreldre (barneloven)
Ot.prp. nr.90 (2003–2004)	Om lov om straff (straffeloven)
Ot.prp. nr.110 (2008–2009)	Om lov om vergemål (vergemålsloven)

NOU 2009: 1	Individ og integritet. Personvern i det digitale samfunnet
Dok. nr.16 (2011–2012)	Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven
Prop. 47 L (2011–2012)	Endringer i personopplysningsloven
Prop.56 LS (2017–2018)	Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr.2016/679 (generell personvernforordning) i EØS-avtalen
NOU 2019: 10	Åpenhet i grenseland. Bilder, film og lydopptak i helse- og omsorgstjenesten, barnevernet, skolen og barnehagen
NOU 2020: 14	Ny barnelov – til barnets beste
NOU 2022: 11	Ditt personvern - vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk

7.2.2 Norske offentlige publikasjoner

Dokument 8:81 S (2022-2023)	Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Abid Raja og Ingvild Wetrhus Thorsvik om å styrke barns personvern på digitale flater
Datatilsynet og Forbrukerombudet (2004)	Datatilsynet og Forbrukerombudet. <i>Barn og unges personopplysninger: Retningslinjer for innhenting og bruk</i> . 29.01.2004. [Lest på https://docplayer.me/5451-Barn-og-unges-personopplysninger-retningslinjer-for-innhenting-og-bruk.html]
Datatilsynet (2019)	Datatilsynet. <i>Datatilsynets myndighet etter personvernforordningen</i> . [Svar til Barneombudet], 30. april 2019. 19/00433-2/EOL [Lest på https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/brev-til-myndighetene/sporsmal-om-datatilsynets-myndighet-og-kompetanse-om-barns-personvern]

- Barneombudet (2019) Barneombudet. *Brev til Datatilsynet – spørsmål om myndighet og kompetanse*. [Brev sendt til Datatilsynet], 30.januar 2019. 19/00061-1 [Lest på <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/brev-til-myndighetene/sporsmal-om-datatilsynets-myndighet-og-kompetanse-om-barns-personvern>]
- Barne- og likestillingsdepartementet (2016) Barne- og likestillingsdepartementet. *Barnets rettigheter i Norge: Norges femte og sjette rapport til FNs komite for barnets rettigheter – Norge*. Oslo:2016. Q-1237 B, <https://www.regjeringen.no/contentassets/0ada3bee46b54f498707f51bbc7d4b2c/barnekonvensjonen-norsk-versjon-uu.pdf>

7.2.3 Utenlandske forarbeider og offentlige dokumenter

- Sagsforløb 2011/1 LF 188 Forslag til Lov om ændring af lov om Folketingets Ombudsmand, 2012.
- Social- og Indenrigsministeriet (2016) Social- og Indenrigsministeriet. *Opfølgning på styrkelse af børns rettigheder (2012): Sammenfatning og Social- og Indenrigsministeriets vurdering*. Januar 2016. <https://sm.dk/media/7098/opfoelgning-paa-styrkelse-af-boerns-rettigheder.pdf>
- Folketingets ombudsmand (2022) Folketingets ombudsmand. *Ti år med et Børnekontor*. [Artikkel offentliggjort i ombudsmandens beretning, FOB 2022] 2022. https://www.ombudsmanden.dk/findviden/fob-artikler/ti_aar_med_et_boernekontor/

7.3 Rettspraksis

7.3.1 Rettsavgjørelser fra Høyesterett

Rt. 2005 s.833

Rt.2010 s. 258 (Lokalhistorie)

Rt. 2015 s. 93 (Maria)

HR-2016-2554-P (Holship)

HR-2019-2038-A

7.3.2 Rettsavgjørelser fra EMD og EU-domstolen

Case of Handyside v. United Kingdom [J], no. 5493/72, 07.12.1976

Case of Niemietz v. Germany [J], no. 13710/88, 16.12.1992

Case of Krone Verlag GmbH & Co. Kg v. Austria, no. 34315/96, 26.02.2002

Dom av 6.november 2003, *Bodil Lindqvist*, sak C-101/01, EU:C:2003:596

Case of Reklos and Davourlis v. Greece, no.1234/05, 15.01.2009

Case of von Hannover v. Germany (no. 2) [GC], no. 40660/08 og no. 60641/08, 07.02.2012

Case of Axel Springer AG v. Germany [GC], no. 39954/08, 07.02.2012

Case of Egill Einarsson v. Iceland, no. 24703/15, 07.11.2017

7.4 Juridisk litteratur

Aal (2018) Aall, Jørgen, *Rettsstat og menneskerettigheter: En innføring i vernet om individets sivile og politiske rettigheter etter den norske forfatning*

- og etter den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, 5. utgave, Fagbokforlaget 2018.
- Aarli (2020) Aarli, Ragna, «Om offentliggjøring av opplysninger om egne barn på internett» i *Likestilling, barn og velferd. Rettsfelt i utvikling*, Sigrid Eskeland Schültz, Ragna Aarli og Henriette Sinding Aasen (red.), 1.utgave, Gyldendal Norsk Forlag 2020, s.256-272
- Borvik (2011) Borvik, Bjørnar, *Personvern og ytringsfridom: avveginga mellom kolliderandre menneskeretter*, 1. utgave, Universitetsforlaget 2011
- Ericson (2022) Ericson, Ingvild, *Barns samtykkekompetanse på personvernfeltet*, Utredning for Personvernkommisjonen 2022.
- Grønvold og Hendis (2014) Grønvold, Sara Eline og Morten Hendis, *Barn og personvern*, 1.utgave, Kommuneforlaget 2014.
- Haugli (2021) Haugli, Trude, «kommentar til § 104» i *Grunnloven: Historisk kommentarutgave 1814-2020*, 1.utgave, Universitetsforlaget 2021, side 1167–1177, <https://doi.org/10.18261/9788215054179-2021-12>
- Hovlid og Lillebø (2020) Hovlid, Ellen Lexerød og Ingvild Sande Lillebø, «Foreldre og barn i sosiale medium– ein kommentar til HR-2019-2038-A», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernsrettslige spørsmål* 2020, s.292-316
- Hovlid (2016) Hovlid, Ellen Lexerød, «Krenkelser ved offentliggjøring av private opplysninger og bilder på sosiale medier», *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 2016, s. 138-175,
- Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2020) Høstmælingen, Njål, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.), *Barnekonvensjonen: barns rettigheter i Norge*, 4.utgave, Universitetsforlaget 2020.
- Kolstad og Köhler-Olsen (2016) Kvalø, Kirsten Kolstad og Julia Köhler-Olsen, *Barnerett i et nøtteskall*, 2.utgave, Gyldendal juridisk 2016

- Nygaard (2017) Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2.utgave, Universitetsforlaget 2017.
- Schartum (2020) Schartum, Dag Wiese, *Personvernforordningen: en lærebok*, 1.utgave, Fagbokforlaget 2020.
- Sejersted mfl. (2011) Sejersted, Fredrik, Finn Arnesen, Ole-Andreas Rognstad og Olav Kolstad, *EØS-rett*, 3.utgave, Universitetsforlaget 2011
- Skullerud mfl. (2018) Skullerud, Åste Marie Bergseng, Cecilie Rønnevik, Jørgen Skorstad og Marius Engh Pellerud, *Personvernforordningen (GDPR): kommentarutgave*, 1.utgave, Universitetsforlaget 2018
- Smith (2008) Smith, Lucy, «Nyere utvikling i barneretten», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål* 2008, s. 84-95
- Smith (2011) Smith, Lucy, «Om barns personvern», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål* 2011, s. 106-126
- Steinnes og Teigen (2021) Steinnes, Kamilla Knutsen og Helene Fiane Teigen, «Livsstil til salgs: om influensermarkedsføring på sosiale medier og hvordan ungdom påvirkes», *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning* 2021, s.4-22, <https://doi.org/10.18261/issn.2535-8162-2021-01-01>
- Wessel-Aas og Ødegaard (2018) Wessel-Aas, Jon og Magnus Ødegaard, *Personvern: Publisering og behandling av personopplysninger*, 1.utgave, Gyldendal Norsk Forlag 2018

7.5 Avisartikler og debattinnlegg

UNICEF Norge, «Foreldre å begrense bildedeling av barn på nett», NTB Kommunikasjon, 02.januar 2020, <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/foreldre-ma-begrense-bildedeling-av-barn-pa-nett?publisherId=17846799&releaseId=17877277>, (lest 16.01.2023)

Johnsen, Juni Hordvin, Andersen, Amalie Naley, «- Opplevs som yrkesforbud», TV2 Nyheter, 10.januar 2023, <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/oppleves-som-yrkesforbud/15383415/> (lest 19.januar 2023)

Andersen, Elisabeth, «Forslaget om foreldre og barn splitter kjendisene: – Hvor går grensen?», nettavisen.no, 12.01.2023, <https://www.nettavisen.no/livsstil/forslaget-om-foreldre-og-barn-splitter-kjendisene-hvor-gar-grensen/s/5-95-849122> (lest 26.01.2023)

Fenger, Niels, «Ombudsmanden: Børnekontoret har i et årti arbejdet ufortrødent for børns rettigheder», altinget.dk, 23.01.2023, <https://www.altinget.dk/boern/artikel/ombudsmanden-boernekontoret-har-i-et-aarti-arbejdet-ufortroedent-for-boerns-rettighede> (lest 15.02.2023)

7.6 Praksis fra mellomstatlige organisasjoner

FNs barnekomité, *General comment no.2 (2002): The role of independent national human rights institutions in the promotion and protection of the rights of the child*, CRC/GC/2002/5, 15.november 2002

FNs barnekomité. *General comment no.5 (2003): General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child*, CRC/C/GC/5, 27.november 2003

FNs barnekomité, *General comment no.12 (2009): The right of the child to be heard*, CRC/C/GC/12, 20.juli 2009

FNs barnekomité. *Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention. Concluding observations: Norway*, CRC/C/NOR/CO/4, 29.januar 2010.

<https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.NOR.CO.4.pdf>

FNs barnekomité. *Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention. Concluding observations: Denmark*, CRC/C/DNK/CO/4, 7.april 2011

<https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2FPPRiCAqhKb7yhsgIK9tmnWXdxaU%2FedXEEMqKcd7sYWkk4RGqc5EziTaY42M9Qt6ueJQVJx0U4PnPnsp8ZZcPT4vYYrqCWgciFVK5qy0jO4L5F8OAboc8tzv%2FW>

FNs barnekomité, *General comment no.14 (2013): The right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, 29.mai 2013

FNs barnekomité. *Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Norway*. CRC/C/NOR/CO/5-6. 1.juni 2018.

https://www.regjeringen.no/contentassets/87e11af6044b4c45923d2830d2d6b144/concluding-observations-crc_c_nor_co_5-6_31367_e.pdf

FNs barnekomité, *General comment no.25 (2021): On children's rights in relation to the digital environment*, CRC/C/GC/25, 2. mars 2021